

Voorzitter

Europese Raad, die in dezelfde periode plaatsvinden; daar heeft de commissie ook over gesproken. Wij verzoeken het kabinet, de Kamer voorafgaande aan het debat een brief te sturen over de onderhandelingsruimte.

De **voorzitter**: Het stenogram van dit gedeelte van de vergadering zullen wij doorgeleiden naar het kabinet. U doet uw verzoek om een debat namens de commissie, dus wij zullen het debat gaan plannen. Ik stel een spreektijd voor van vijf minuten per fractie. Ik constateer dat dit akkoord is.

Het woord is aan de heer Omtzigt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Ik wil graag rappelleren over twee sets onbeantwoorde schriftelijke vragen. De eerste serie vragen is gesteld door ondergetekende, de heer Jan Jacob Van Dijk en de heer Van Bochove aan de minister van OCW, de staatssecretaris van Financiën en de minister voor Wonen, Wijken en Integratie over het hoge tarief voor energiebelasting voor studenten in studentenhuizen. Die vragen zijn gesteld op 10 juli, dus de zeswekentermijn is overschreden.

Verder willen wij graag met spoed antwoord op de vragen van ondergetekende en mevrouw Blanksma van den Heuvel aan de staatssecretaris van Economische Zaken en de staatssecretaris van Financiën over de mededeling dat per onmiddellijk het CBS bij 10.000 bedrijven maandelijks gegevens gaat uitvragen over de omzet. Al in de vraagstelling was verzocht om een antwoord binnen twee weken. Wij zijn nu zes weken verder.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de beëindiging van de maatregel van terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging van overheidswegen door de Minister van Justitie (31552).**

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Justitie van harte welkom en ik geef als eerste het woord aan mevrouw Van Velzen van de SP-fractie.

De algemene beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Voorzitter. De tbs-maatregel is bedoeld om de maatschappij te beveiligen. Mensen die onder invloed van een stoornis een of meer strafbare feiten hebben gepleegd, kunnen worden vastgehouden en zij kunnen worden behandeld aan de stoornis, met als doel om hen uiteindelijk op verantwoorde wijze te laten terugkeren in de samenleving. Een veilige terugkeer is dan ook het ultieme doel van de tbs-maatregel, maar voor mensen zonder verblijfsvergunning geldt dit vaak niet. Zij kunnen levenslang vast komen te zitten in de tbs-maatregel, want: zonder verblijfsvergunning geen verlof. Zonder verlof kun je niet aantonen dat je weer klaar bent om terug te keren in de samenleving. Dat betekent dus levenslang vastzitten in een heel dure

tbs-kliniek, tenzij het de staat lukt om je uit te zetten. Maar dat lukt lang niet altijd, bijvoorbeeld omdat het land van herkomst van de tbs'er betrokkene niet terugneemt omdat dit land überhaupt geen passende voorzieningen heeft voor mensen met een dergelijke stoornis.

De situatie voor de desbetreffende tbs'ers is bijzonder ernstig. Zij zitten vast zonder perspectief. Het is ook ernstig voor de samenleving, want zoals ik al zei, zijn deze tbs-plaatsen enorm duur. Deze zouden niet onnodig bezet moeten worden gehouden door mensen die er eigenlijk niet in passen. De vraag is of de twee problemen die ik zojuist benoemde, worden opgelost met het wetsvoorstel dat de Kamer vandaag mag behandelen. Laat ik alvast maar verklappen wat mijn antwoord is: neen. De SP-fractie staat wel degelijk achter het voorstel om tbs tussentijds te beëindigen als men kan worden uitgezet. Dat is een logische maatregel, die het leven en het uitzettingsproces minder stroperig maakt. Dit geldt echter voor een beperkte groep. Wat gaan wij nu doen met de mensen die niet uitzetbaar zijn? Ik citeer het antwoord dat gegeven werd in de schriftelijke beraadslaging: "Wij blijven voortdurend proberen uit te zetten." Welnu, dat deden wij al die tijd al. Dit stelt mij niet gerust, want het geeft geen resultaat. Dat is voor een beperkte groep. Wat doen wij met mensen die niet uitzetbaar zijn? Ik citeer het antwoord uit de schriftelijke beraadslaging: "Wij blijven voortdurend proberen uit te zetten." Dat deden wij altijd al. Dat stelt mij niet gerust, want dat levert geen resultaten op. Voor een bepaalde groep mensen is de poging om uit te zetten zonder resultaat gebleven. Ik vrees dat dit voor een bepaalde groep mensen, hoe groot of klein die ook is, het geval zal blijven. Deze mensen zitten in een situatie zonder uitzicht. Ik vraag de minister of hij erkent dat er een groep mensen overblijft die niet uitgezet kan worden. Erkent hij dat zijn voorstel dit probleem niet oplost? Is hij vervolgens bereid om met nadere voorstellen te komen om dit probleem op te lossen?

Gevaarlijke mensen moeten tbs kunnen krijgen. Zij moeten tbs kunnen blijven krijgen. Ook vreemdelingen zonder verblijfsvergunning kunnen een zodanige bedreiging vormen dat opsluiting alleen niet afdoende is. Ik vraag de minister wel waarom illegale en evident uitzetbare mensen niet bij voorbaat al in de zorg-gevangenis van de staatssecretaris geplaatst worden. Je weet nooit 100% zeker of iemand wordt uitgezet, maar bij een bepaalde groep mensen weet je dat vrij zeker, zoals Belgen en Fransen. Waarom krijgen die mensen nog tbs opgelegd? Waarom zetten wij die niet meteen in een zorggevangenis om overgeplaatst te worden?

De bottom line is dat je mensen niet levenslang mag vasthouden zonder dat de rechter levenslang heeft uitgesproken. De SP hanteert daarbij een aantal uitgangspunten. Ten eerste moeten wij terughoudend zijn met het ongewenst verklaren van mensen. Ten tweede moeten wij deze groep mensen uitzetten zodra dat mogelijk is. Ten derde moet er worden behandeld wanneer uitzetting niet mogelijk blijkt. Een tbs-behandeling staat of valt met verlof. Dat betekent een behandeling met verlof.

Waarom worden vreemdelingen tijdens hun tbs ongewenst verklaard? Het werkt de behandeling enorm tegen, terwijl mensen daar zitten om uiteindelijk te resocialiseren. Dat heeft een averechts effect. De tijd die iemand in een tbs-kliniek doorbrengt of als wachtende

Van Velzen

passant in een penitentiare inrichting moet wat mij betreft niet meetellen in de glijdende schaal die wordt gebruikt voor het ongewenst verklaren. Tbs is geen straf, het is een maatregel die wordt genomen omdat iemand een stoornis heeft. Ik vraag de minister naar zijn reactie op deze stelling. Ik vraag hem om de tijd na de verlenging van de tbs-maatregel niet mee te rekenen waar het gaat om een glijdende schaal.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik reageer op de opmerking dat mensen tbs krijgen en niet op verlov mogen. Mevrouw Van Velzen heeft gelijk dat het wetsvoorstel hiervoor geen oplossing geeft. Dat gaat verder op de weg van tbs en tussentijdse beëindiging. Is de conclusie dan niet dat wij moeten zoeken naar iets waardoor zij geen tbs krijgen? Mevrouw Van Velzen stelt de zorggevangenen voor. Het nadeel hiervan is dat mensen weer op straat staan zodra de gevangenisstraf is afgelopen. Moeten wij niet op zoek naar een alternatief voor de tbs? Kenmerkend voor tbs is immers de mogelijkheid tot verlov en ik vind het terecht dat deze mensen geen verlov krijgen.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Daar scheiden onze wegen. Ik vind dat wij mensen moeten behandelen die onder invloed van een stoornis een delict hebben gepleegd en niet uitzetbaar blijken te zijn. Wij kennen het systeem van terbeschikkingstelling voldoende om te weten dat verlov noodzakelijk is om iemand te kunnen behandelen. Op een gegeven moment moet je wel degelijk overgaan tot het verlenen van een verblijfsvergunning, desnoods een tijdelijke. Je kunt iemand niet levenslang in een tbs-kliniek vasthouden. Je kunt iemand ook niet levenslang in een zorggevangenis of in een reguliere gevangenis vasthouden als een rechter dat niet heeft uitgesproken. Dat is de rechtstaat waarin wij leven. Juist deze groep mensen, die gelukkig nog relatief klein is, zit in een situatie waarin men gevangen zit in het systeem. Ik heb eerder voorgesteld om deze mensen wel degelijk een tijdelijke verblijfsvergunning te verlenen. Uiteraard moeten wij in het begin voorkomen dat mensen in een tbs-kliniek terecht komen. Toch zal een bepaalde groep mensen daarin constant weer terecht komen. Daarin steun ik de minister, want dat zal blijven gebeuren.

De heer **Teeven** (VVD): Mevrouw Van Velzen heeft het erover dat mensen levenslang in tbs zitten. Het is in het algemeen een goed gebruik dat een onafhankelijke rechter na maximaal twee jaar toetst of het nog noodzakelijk of wenselijk is dat zo'n maatregel wordt voortgezet. Ik ben het eens met de problemen die mevrouw Van Velzen schetst, maar haar opmerking om deze mensen maar in een zorggevangenis te plaatsen, spreekt mij niet erg aan. Er heeft een rechter over geoordeeld – daarbij ook kijkend naar de belangen van slachtoffers, die de SP eveneens hoog in het vaandel heeft – dat zo iemand soms eerst zijn straf uitzit en daarna naar een tbs-kliniek gaat. Daar is goed over nagedacht. Die rechter heeft de individuele zaak bekeken en ik denk dat wij als Kamer niet te snel op de stoel van de rechter moeten gaan zitten op dat punt. Dat bent u toch met mij eens?

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Dat ben ik helemaal met u eens. Waar ik het heb over de zorggevangenis heb ik het ook over een heel beperkte groep van mensen, namelijk

mensen die evident uitzetbaar zijn. Dat is lang niet de hele groep. Ik heb de vraag opgeworpen of wij het niet zo zouden moeten doen. Het is een enorm lastige materie, want wij willen dat de mensen die én een stoornis hebben, én crimineel zijn, behandeld worden, maar tegelijkertijd hebben wij ze ongewenst verklaard. Dat is voor een gedeelte van deze populatie zo. Ik zeg populatie, maar het zijn gewoon mensen. Daar moet je iets mee. Wat wij nu doen, is eromheen zeilen. Wat nu wordt voorgesteld, is een leuk wetje en het lost een klein stukje van een ander probleem op, maar niet het probleem dat volgens mij echt aan de orde zou moeten zijn. De heer Teeven zegt: laat het maar bij de rechter liggen. Die rechter zorgt er echter voor dat die mensen in de kliniek terecht komen en er niet meer levend uitkomen. Dat moeten wij niet willen.

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. Ik heb nog een andere vraag. Ik heb in de inbreng van de SP-fractie gelezen over de passende zorg – mevrouw Van Velzen spreekt daar niet over – die in het buitenland moet kunnen worden geboden. Als u de stukken leest en de memorie van toelichting, mevrouw Van Velzen, wat is dan naar de mening van de SP-fractie passende zorg in het buitenland als mensen hier in een tbs-kliniek zitten? Daar maakt mijn fractie zich namelijk nogal zorgen over.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): In een ideale wereld zou dat dezelfde zorg zijn als wij hier in tbs-klinieken bieden. Ik ben echter realist genoeg om te weten dat onze tbs-klinieken als het gaat om het bieden van zorg tot de beste van de wereld behoren, dus die meetlat kun je onmogelijk zo hoog leggen. Als ik in de praktijk zie – ik noem een simpel voorbeeld – dat een tbs'er wordt uitgezet naar België, waar hij vervolgens 22 uur per dag in een cel zit, gewoon naar het plafond en de muren te staren, dan denk ik: dat is geen passende zorg. Die uitzetting had niet mogen gebeuren. Er werd ook een man naar Irak uitgezet en eenmaal in Irak aangekomen, bleek dat er in het hele land geen zorg voor hem was, zodat hij uiteindelijk naar een ander land heeft moeten verkassen. Die man hadden wij ook nooit naar Irak moeten uitzetten. Dat lijkt mij nogal wies, dus passende zorg is in ieder geval dat mensen zorg wordt aangeboden, en dat je niet iemand gaat uitzetten naar een land waar überhaupt niets te halen is.

De heer **Teeven** (VVD): En de man die naar Turkije ging, daar bij een ambulante zorginstelling kwam, dat een tijdje goed deed en vervolgens ermee kapte en weer terugkwam naar Nederland, hoe beoordeelt u die situatie?

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Nou ja, ik denk dat u een goed amendement hebt ingediend. Ik neem aan dat u het zelf gaat toelichten, maar het is logisch dat een persoon die hier tbs opgelegd krijgt, die uitgezet wordt en vervolgens netjes weer terugkomt, hier opnieuw weer in behandeling komt. We kunnen niet de rechter laten besluiten dat iemand gevaarlijk is en hem dan gewoon weer terugkrijgen in de maatschappij. Dat lijkt mij niet de bedoeling. Daarover zijn wij het volgens mij eens.

Voorzitter. Ik ga verder met mijn betoog. Ik stelde net voor om de glijdende schaal aan te passen voor deze specifieke doelgroep. Ik vraag aan de minister een reactie op mijn voorstel om de tijd niet mee te tellen die in tbs

Van Velzen

is doorgebracht en de tijd als passant, dus wachtend in de gevangenis op de tbs-maatregel. Een gematigder voorstel is – want ik kan mij voorstellen dat de minister voor de gematigde versie kiest – dat in ieder geval de tijd die na verlenging van de tbs-maatregel erbij komt, niet bijgeteld wordt. Uiteindelijk heeft iemand een stoornis, dus of die behandeling al dan niet aanslaat, is niet altijd in de macht van de tbs'er in kwestie.

De ACVZ heeft voorgesteld om de beslissing tot het ongewenst verklaren op te schorten. Dan is er namelijk wel verlof mogelijk en kan de behandeling gewoon afgemaakt worden. In de schriftelijke beraadslaging zei de minister dat hij deze suggestie nog gaat bekijken. Ik neem aan dat hij naast alle avonturen in de stormbaan dit reces nog wel de tijd heeft gehad om naar de suggestie van de ACVZ te kijken. Ik wil graag weten wat dit denkproces heeft opgebracht.

Voorzitter. Ik kom bij het tweede uitgangspunt van de SP: uitzetten wanneer dat mogelijk is. De heer Teeven vroeg er net al naar. Er moeten goede voorzieningen zijn in het buitenland. Ik zie dat ook de minister van mening is dat het uitzetten naar een land waar iemand gewoon weer op straat belandt zonder behandeling, geen optie is. Ik gaf net al twee voorbeelden. Ik wil graag weten of de minister vindt dat er sprake is van passende zorg als iemand die uitgezet wordt naar België daar 22 uur duimen zit te draaien en naar het plafond te kijken. Is er sprake van uitzetting naar een land met passende zorg wanneer iemand uitgezet wordt naar Irak en van daar naar een heel ander land moet verkassen? Zijn dit soort situaties voorbij als het wetsvoorstel dat nu voorligt, wordt aangenomen? Of kunnen dit soort zaken dan nog steeds gebeuren? Mensen die behandeld worden, moeten ook proefverlof kunnen krijgen. Personen zonder enig perspectief op uitzetting mag je immers niet eeuwig in een tbs-kliniek vastzetten. Dat vinden wij namelijk onmenselijk. Verlof is een voorwaarde voor een goede behandeling. Voor die mensen die niet uitzetbaar blijken, moet naar onze mening overwogen worden of het mogelijk is om een tijdelijke verblijfsvergunning af te geven. Uiteraard dient te worden nagegaan hoe het staat met de behandeling van deze tbs'er, dus hoe ver die gevorderd is, en hoe het is gesteld met de veiligheid. Tot nu toe is het kabinet in die gevallen bijzonder afhoudend geweest met het nagaan of het mogelijk is om een tijdelijke verblijfsvergunning af te geven en het komt niet met een oplossing voor deze problematiek. Kan de staatssecretaris haar afwijzende houding niet laten varen, mijn voorstel overnemen of zelf met een alternatief komen? Niets doen is wat mij betreft in dit geval geen optie. Het gaat over mensen en deze situatie is onmenselijk. Eén ding is duidelijk, namelijk dat dit probleem met het voorliggende wetsvoorstel niet wordt opgelost.

Uit de schriftelijke beraadslaging blijkt dat onder deze wet de toestroom van illegalen in de tbs-instellingen zou kunnen toenemen. Het kabinet heeft dat als feit geaccepteerd. Daaruit maak ik op dat het een weloverwogen keuze is en daarbij plaats ik vraagtekens. Tot nu toe was het beleid dat men in het geval van illegalen terughoudend moest zijn met het opleggen van tbs. Natuurlijk stond en staat de beveiliging van de maatschappij voorop, maar toch was er sprake van terughoudendheid. Als iemand tbs nodig heeft, ongeacht of hij vreemdeling is of niet, moet die maatregel naar ons oordeel opgelegd kunnen worden onder de voorwaarde dat de verlenging van de tbs en de passantentijd niet

meewegen. Het al dan niet vreemdeling zijn zegt immers niets over de ernst van het delict. Is de staatssecretaris bereid om deze suggesties van de SP-fractie over te nemen?

□

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Voorzitter. De PvdA-fractie staat voor een veiligere samenleving. Daarom kan zij trots zijn op het unieke tbs-systeem dat wij in Nederland hebben. Mensen die een zwaar delict hebben gepleegd, aan een psychische ziekte of een stoornis lijden die hun gedrag min of meer beïnvloedt, worden verplicht behandeld met als doel om te voorkomen dat zij opnieuw een ernstig delict plegen. Dat draagt bij aan de veiligheid en dat willen wij uiteraard allemaal. De veiligheid van de samenleving gaat immers boven alles. De betreffende persoon komt daarom pas uit de tbs-instelling nadat hij een zware behandeling heeft ondergaan waarvan proefverlof onderdeel uitmaakt. Proefverlof is een noodzakelijk onderdeel. Je kunt het zien als een test om na te gaan of de behandeling is aangeslagen. Die test heeft ook tot doel om te bezien of alles is gedaan om te voorkomen dat betrokkene nogmaals dat delict pleegt.

Vandaag bespreken wij het wetsvoorstel dat betrekking heeft op tijdelijke beëindiging van de tbs voor ongewenste vreemdelingen. Dergelijke personen die in een tbs-instelling verblijven, kunnen niet met proefverlof. Zij zijn immers ongewenste vreemdelingen. Zonder proefverlof kan de tbs echter niet worden opgeheven en dat heeft tot gevolg dat betrokkenen nooit meer uit de tbs-instelling kunnen komen. Zij kunnen immers niet uitbehandeld zijn doordat een belangrijk deel van de behandeling niet kan worden gegeven. Je zou denken dat dit op zichzelf goed is, want je wilt gevaarlijke mensen niet op straat hebben. Levenslang opsluiten zonder perspectief is echter geen doel op zich. De betreffende persoon wordt daarvan niet minder gevaarlijk of beter. Daarbij komt dat het levenslang opsluiten van mensen heel veel geld kost. Wij willen dat geld liever besteden aan het voorkomen van criminaliteit en aan een volwaardige behandeling voor tbs'ers om herhaling te voorkomen.

De PvdA-fractie stelt de bescherming van de samenleving tegen gevaarlijke mensen centraal. Ik doel niet alleen op de Nederlandse samenleving, maar ook op die in de rest van de wereld. Om die reden zetten wij ongewenste vreemdelingen die tbs-waardig zijn niet klakkeloos over de grens. Zij blijven immers gevaarlijk. Wij willen niet het risico lopen dat die personen in het buitenland de fout in gaan en evenmin dat zij terugkomen in Nederland en opnieuw die fout begaan, of erger nog, dat zij hier illegaal terugkomen en de slachtoffers nogmaals opzoeken. De PvdA-fractie is daarom voorstander van dit wetsvoorstel dat beoogt te regelen dat tbs voor ongewenste vreemdelingen tijdelijk kan worden opgeheven om de mogelijkheid te bieden dat betrokkenen in het land van herkomst worden behandeld, inclusief proefverlof. Hierdoor ontstaat perspectief voor de persoon op verbetering. Dat draagt bij aan de totale veiligheid en er kan veel geld worden bespaard. Aan de tijdelijke beëindiging van de tbs moeten uiteraard wel voorwaarden worden gesteld: de betreffende persoon moet uitzetbaar zijn en dient adequaat behandeld te kunnen worden. Indien de persoon legaal of

Bouwmeester

illegaal terugkeert naar Nederland, herleeft de tbs. Die toets vindt in ieder geval plaats. Dat klinkt natuurlijk heel mooi, maar zoals de vorige spreker al heeft aangegeven, zitten er heel wat haken en ogen aan en klinkt de theorie mooier dan de praktijk is. De PvdA ondersteunt het uitgangspunt dus, maar het komt aan op de uitvoering, waarover wij een aantal vragen hebben.

Een voorwaarde om de tbs tijdelijk te beëindigen zodat een persoon in het land van herkomst tbs kan krijgen en kan worden behandeld, is dat er een passende behandeling is. Maar wij weten allemaal dat ons tbs-systeem zo uniek is dat een passende behandeling er in het buitenland eigenlijk gewoon niet is. Het is niet voor niets dat heel veel andere overheden hier komen kijken. De vraag is dus wat de minister ziet als een passende behandeling en hoe wordt gecontroleerd dat het land van herkomst zich ook aan de afspraken houdt. Hoe wordt gecontroleerd dat iemand niet terugkomt, gevraagd of ongevraagd? Als iemand terugkomt in Nederland, is de PvdA van mening dat het te allen tijde moet worden getoetst of hij nog tbs-waardig is. Die toets hoort bij de rechter te liggen en daarin is geen ruimte voor vrijheid van het Openbaar Ministerie. Dit sluit ook aan bij het amendement van de heer Teeven.

Er is ook een groep ongewenste vreemdelingen met tbs die nooit uitzetbaar is. Voor deze groep is nu geen oplossing. Vrijlaten is geen oplossing. Het gaat namelijk om gevaarlijke mensen. Uitzetten is ook geen oplossing, omdat het niet mogelijk is. Dat betekent dus dat mensen levenslang in de tbs zitten. Voor deze groep is het van het grootste belang om periodiek te blijven toetsen of uitzetting mogelijk is. Ik wil graag van de minister horen welke mogelijkheden hij daartoe ziet.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Zo draaien wij natuurlijk wel weer in een kringetje rond, want de minister toetst al periodiek of iemand wordt uitgezet. Daarmee hebben wij nog steeds een groep mensen die permanent in de kliniek blijft zitten omdat zij niet uitzetbaar zijn en illegaal zijn en dus geen verlof krijgen. U ziet dit ook als een probleem. Wat ziet u dan als oplossing? De oplossing die ik heb voorgesteld om een bepaalde, selecte groep toch maar tijdelijk een verblijfsvergunning te geven omdat zij dan verlof kan hebben, heeft u ook afgewezen. Wat is uw oplossing?

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Indien wij ervoor kiezen om mensen die tbs hebben – heel gevaarlijke mensen die illegaal zijn – tijdelijk niet illegaal te verklaren, worden zij dus beloond doordat hun status tijdelijk wordt opgeheven. Dat kan dus niet. Gevaarlijke mensen horen vast te zitten. Wij delen volledig met u dat het niet de bedoeling is dat zij de rest van hun leven in een tbs-kliniek zitten, maar wat wij ook niet willen is die mensen belonen door hen dan maar die tijdelijke vrijheid te geven. Daarvoor zijn zij tot ongewenst vreemdeling verklaard.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik weet dat de PvdA mijn oplossing niet steunt. Ik weet ook dat u dit probleem ziet. Mijn vraag was wat dan uw oplossing is.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Dat is precies wat ik de minister vraag, dus uw vraag is mijn vraag. Er is een groep die vastzit, die niet uitgezet kan worden en die geen ander perspectief heeft. Periodiek toetsen is

noodzakelijk. Vrijlaten is gewoon geen optie, want het gaat om heel gevaarlijke mensen. Dus de vraag die u stelt, heb ik ook aan de minister gesteld. Laten wij in spanning op zijn antwoord wachten.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Dan concludeer ik dat u geen oplossing heeft.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Dat klopt. Net zo min als u heeft de PvdA een oplossing. Ik hoop dat de minister die wel heeft.

□

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Voorzitter. Het wetsvoorstel over de illegale tbs'er dat vandaag voorligt, heeft wat ons betreft iets kroms in zich. Voordat ik op het wetsvoorstel zelf inga, wil ik eerst stilstaan bij de uitgangspunten ervan. Het is eigenlijk heel vreemd dat wij bij de illegale tbs'ers eerst de drempel gaan verhogen doordat zij eerst tbs opgelegd krijgen. Juist door die tbs zijn zij heel moeilijk het land uit te zetten. De minister mag straks de tbs wel tussentijds beëindigen, maar hij moet eerst wel een passende voorziening vinden in het land van herkomst. Die moet dan wel voldoen aan de eisen van dat land, maar de tbs'er heeft eerst hier in een geweldige voorziening gezeten. Hoe vind je nu ooit iets wat daarop lijkt in het buitenland?

Wij vinden dus dat het wetsvoorstel daarmee meer een soort pleister op de wonde biedt dan een fundamentele oplossing voor de toekomst, want iedereen weet dat tbs en een tbs-behandeling niet zomaar te beëindigen is. Het duurt vaak jaren voordat een tbs'er op verlof mag en voordat de tbs wordt beëindigd. Daarom willen ook veel gestoorde Nederlandse criminelen en hun advocaten geen tbs meer opgelegd krijgen.

Bij dit wetsvoorstel hebben wij nu juist te maken met illegale psychisch gestoorde criminelen. Wanneer zij in Nederland willen blijven, kunnen zij maar het beste proberen om wel tbs te krijgen. Dan staat er immers jarenlang een prima voorziening voor hen klaar. Als tbs'er hebben zij – dat vindt het CDA zeer terecht – geen recht op verlof. Als iemand niet op verlof mag, duurt de tbs-behandeling echter nog langer. Dat maakt het nog moeilijker deze ongewenste vreemdelingen zo snel mogelijk uit te zetten en een passende voorziening in het land van herkomst te vinden. Het blijft voor ons onduidelijk wat de regering wil met het aantal illegale tbs'ers. Er zijn al problemen, maar wat mij betreft hebben die betrekking op het wetsvoorstel over de illegale tbs'ers die wij nu al hebben, die al in Nederland zijn en die wij graag willen uitzetten met behulp van de tussentijdse beëindiging. Het lijkt er echter op alsof de regering erop inzet dat er in de toekomst nog meer illegale tbs'ers komen. Dan krijgen wij nog meer problemen, want hoe vinden wij een passende voorziening in het buitenland? Voor ons is het vrij duidelijk: illegale gestoorde criminelen moeten in principe geen tbs krijgen opgelegd, want dan wordt het alleen maar moeilijker om ze uit te zetten. Daarmee kom je bij de fundamentele oplossing terecht, want ook wij zien het belang van de veiligheid van de samenleving. Kenmerkend voor de tbs-behandeling is dat mensen recht op verlof hebben. Nu gebruiken wij de tbs-maatregel oneigenlijk, omdat wij niets anders voorhanden hebben. Moeten wij wat dit betreft niet naar iets nieuws zoeken?

Ik denk niet alleen aan de illegale tbs'ers, maar ook aan de criminelen die bang zijn voor tbs, omdat die ertoe kan leiden dat ze heel lang in een tbs-kliniek zitten. Daarom weigeren zij mee te werken aan de pro justitie-rapportage. Deze mensen komen er vervolgens af met een iets hogere gevangenisstraf, maar daarna staan ze weer op straat. Bij de oplossing die mevrouw Van Velzen aangaf, namelijk om mensen die gevangenisstraf krijgen in een zorggevangenis te stoppen, kan ik mij iets voorstellen, want dat is iets minder uniek en bijzonder dan de tbs-kliniek, maar ook dan doet de vraag zich voor wat je moet doen als de gevangenisstraf is afgelopen. In alle maatregelen die wij tot nu toe hebben verzonnen, ook met de nieuwe wet op de verplichte zorg en de nieuwe wet op de forensische zorg, blijft sprake van een gat, want wat doe je met iemand wiens gevangenisstraf is afgelopen? Men komt niet in aanmerking voor tbs, want de rechter kan dat niet opleggen, vanwege het recht op verlot, of omdat de stoornis niet kan worden aangetoond. Dan blijft dus sprake van een groep gevaarlijke mensen waar je de samenleving tegen wilt beschermen. Wordt het geen tijd om te proberen daarvoor alternatieven te vinden?

In de huidige redenering zit ook steeds de gedachte dat je tbs moet krijgen om in een tbs-kliniek te worden opgenomen, maar wat ons betreft hoeft dat niet. Ik vind het prima om zo iemand in een forensisch zorgcentrum op te nemen met een andere formule. Als deze crimineel of deze illegale persoon een beschermde zorgsetting nodig heeft, dan moet hij in een forensisch zorgcentrum komen, maar dat kan wat ons betreft ook met een andere juridische titel.

Ik keer terug naar voorliggend wetsvoorstel. Wij zien het als een mogelijkheid om in ieder geval voor bestaande illegale tbs'ers de terugkeer iets eenvoudiger te maken, maar het grote probleem zit bij de passende voorziening in het buitenland, in het land van herkomst. Er moet in het land van herkomst worden voldaan aan vergelijkbare eisen, maar dat lijkt ons een heel belangrijke drempel. Ik begrijp uit het onderzoek van Regioplan dat er sprake moet zijn van goed contact met de familie. Als dat niet het geval is, dan is het vreselijk moeilijk om daar iemand in wat voor voorziening dan ook te krijgen. Het lijkt erop alsof de minimeisen die wij stellen aan de passende voorziening toch nog vrij hoog zijn. Een voorziening als onze psychiatrische kliniek heb je in het buitenland haast niet. Kan een passende voorziening niet betekenen dat een persoon al dan niet ambulante in een of andere voorziening terecht komt waar in ieder geval hulp van een psychiater is geregeld? Bij ons komen de tbs'ers terecht in een forensisch zorgcentrum, maar in het buitenland komen ze vaak in een psychiatrische kliniek terecht, een mental hospital. De minister heeft de verantwoordelijkheid om te zorgen voor een passende voorziening. Hij moet contact leggen in het land van herkomst. Het is mij overigens niet duidelijk hoe de Dienst terugkeer en vertrek, de tbs-instellingen en het forensisch zorgcentrum daarbij behulpzaam zijn, maar de minister moet heel veel werk doen voordat hij uiteindelijk iemand kan uitzetten. Kunnen wij die drempel, die eisen niet een beetje naar beneden schroeven, zodanig dat ze toch nog voldoen aan de minimale eisen die wij mogen stellen?

Dan nog iets over de verschillen tussen de landen van herkomst. Wij denken dat het iets gemakkelijker moet zijn om een Belg terug te plaatsen dan wanneer het gaat

om de terugkeer naar een niet-Europees land of een ontwikkelingsland. Zelfs bij Belgen schijnt het echter nog heel moeilijk te zijn om ze uit te zetten. Het is ons ook nog steeds niet duidelijk of de cijfers met betrekking tot ongewenste illegale tbs'ers daadwerkelijk kloppen. Regioplan zet veel vraagtekens bij de getallen, omdat een en ander toch niet boven tafel zal komen.

De ongewenstverklaring komt helemaal aan het einde. Deze is afhankelijk van de zwaarte van de straf die wordt opgelegd. Blijkbaar wordt bij het opleggen van tbs niet altijd van tevoren gecheckt wat voor verblijfsstatus de persoon in kwestie heeft. Dit blijkt uit het onderzoek van Regioplan. Het schijnt dat de IND – zo heb ik het onderzoek gelezen – deze informatie niet altijd wil verstrekken. De IND zegt: nee, dat doen wij pas als er een straf is opgelegd. Dit lijkt een beetje een kip- en eiverhaal. Als dit niet goed geregeld is en de richtlijnen op de punt niet goed worden uitgevoerd, zitten wij steeds meer illegale tbs'ers te creëren, terwijl de rechter niet altijd van tevoren weet wat precies de verblijfsstatus is. Heb ik dit goed begrepen? Zo ja, gaan wij hieraan dan iets doen?

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Voorzitter. Dit probleem is heel hardnekkig. Het gaat om een klein aantal mensen, namelijk om tientallen. Dat neemt echter niet weg dat de vragen die hier gesteld zijn, aangeven dat er de afgelopen jaren een gekunstelde oplossing is gevonden. Zoals gezegd, regelt dit wetsvoorstel dat de tbs-behandeling van een illegaal tussentijds beëindigd kan worden. Dan moet er wel een passende voorziening gevonden worden. Voor mijn fractie zit daar de crux: wat is een passende voorziening?

Als ik kijk naar de adviezen die over dit wetsvoorstel uitgebracht zijn, dan lijkt het er in eerste instantie op dat de kern van het probleem hiermee zou worden opgelost. Echter, als je verder kijkt, dan blijkt dit geenszins het geval. Het risico bestaat dat in dit wetsvoorstel volstaan wordt met al te eenvoudige middelen. De Raad van State inventariseert een aantal fundamentele problemen. Het gaat dan om commentaar op de geringe omvang van de doelgroep tot de wankel rechtsbasis van de tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel in het herkomstland. Het moet gezegd: de minister van Justitie lijkt alle tegenargumenten uitgebreid te weerspreken. Hij lost ook in op een aantal bezwaren. De minister geeft bijvoorbeeld aan dat er beroepsmogelijkheden gecreëerd worden door aansluiting op de WOTS. Hij geeft ook aan dat er een rapportage pro justitia geschreven wordt als iemand drie jaar na uitzetting terugkeert. De antwoorden van de minister nemen niet weg dat het probleem van de illegale vreemdeling in tbs blijft bestaan. Met dit wetsvoorstel wordt in feite slechts een kleine tussenoplossing geboden voor mensen die op deze manier sneller uitgezet kunnen worden.

De fractie van GroenLinks heeft een aantal problemen. Ik begin bij de criteria voor passende voorzieningen. Het lijkt mij vanzelfsprekend dat het gaat om de normen van het land. Dat neemt niet weg dat er wel basiscriteria moeten zijn. Daarover blijft de minister onduidelijk. In dat licht beschouwd is het te betreuren dat de minister er niet voor kiest om aan te sluiten bij de adviezen van de Raad voor Strafrechttoepassing om een toetsings- of coördinatiecommissie in te stellen. Ik kan mij voorstellen

Azough

dat je niet kiest voor een uitgebreide en zware commissie of iets dergelijks. Gezien het feit dat het gaat om een heel beperkt aantal mensen, kan ik mij voorstellen dat je juist kiest voor een commissie die aansluit op de commissie die al functioneert binnen het tbs-stelsel zelf. Daarnaast moeten de criteria duidelijker zijn. Mevrouw Van Velzen gaf dit ook al aan, net als mevrouw Bouwmeester. Mijns inziens moeten wij uitkijken dat wij niet kiezen voor een papieren formulering voor passende voorzieningen die geenszins een oplossing blijkt te zijn, zodat de betrokkenen uiteindelijk kunnen terugkeren naar Nederland.

Het tweede probleem vormt het tegelijkertijd opleggen van een ongewenstverklaring en van tbs. Er zijn meermaals voorstellen gedaan tot opschorting en uitstelling. Dat geldt niet alleen voor deze groep van illegale tbs'ers, maar ook voor bijvoorbeeld de groep van 1F'ers die niet uitzetbaar is. Dan kom je levenslang in tbs terecht. Dat is niet goed voor Nederland en zijn overheid. Het gaat immers om een dure maatregel. Bovendien is het zeker niet goed voor de personen in kwestie. Wil de minister het volgende dan ook heroverwegen? Waarom kan er niet gekozen worden voor opschorting van de ongewenstverklaring om ervoor te zorgen dat onder begeleiding verlof mogelijk is – het gaat natuurlijk niet om alle vormen van verlof – zodat er uiteindelijk een oordeel kan worden geveld over de behandeling en de resocialisatie van de persoon in kwestie?

De minister gaat in het wetsvoorstel en de memorie van toelichting nauwelijks in op uitzetting. Dat is logisch, want dat is het hardnekkigste probleem. Hoe zorg je er immers voor dat deze illegale tbs'ers worden uitgezet, aangezien herkomstlanden niet zitten te springen om dit soort zwaar psychisch gestoorde, delictgevaarlijke onderdanen terug te nemen? Wat heeft de minister de afgelopen tijd gedaan aan dit probleem? Waarom voorziet hij niet in een evaluatie van dit wetsvoorstel, bijvoorbeeld over een jaar of vijf? Zo kunnen wij zien wat dit wetsvoorstel precies heeft gedaan. Het lijkt immers een oplossing te geven. Als je echter goed kijkt naar de mogelijkheden ervan, dan lijkt het er vooral op dat een en ander voor een enkele illegale tbs'er sneller en gemakkelijker kan worden gedaan. Uiteindelijk denk ik dat uit een mogelijke evaluatie van het wetsvoorstel over vijf jaar blijkt dat het helaas niet ertoe heeft geleid dat er veel vaker mensen zijn uitgezet naar passende voorzieningen, zodat noch Nederlanders, noch burgers in het land van herkomst gevaar lopen door dit soort psychisch gestoorde figuren en illegale tbs'ers.

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. Dit wetsvoorstel geeft een oplossing voor een beperkt aantal situaties, namelijk voor rond de 40 personen die zich in tbs bevinden en niet optimaal kunnen worden behandeld. Laat volstrekt helder zijn dat het de moeite waard zou kunnen zijn als het voor een beperkt aantal gevallen een oplossing geeft. Voor een aantal zaken biedt dit wetsvoorstel geen oplossing. Mevrouw Van Velzen geeft in haar eerste termijn wel een oplossing, maar daar kiest de VVD-fractie in ieder geval niet voor. Dan heeft onze fractie liever geen oplossing, en moeten mensen maar in het tbs-systeem blijven zitten. De beveiliging van de samenleving moet immers voorop blijven staan.

Rondom dit wetsvoorstel zijn nog een aantal andere algemene opmerkingen te maken. Het volgende bevat de VVD-fractie niet zo heel erg aan dit wetsvoorstel. Er ligt een onherroepelijk eindvonnis van een onafhankelijke rechter, waar de wetgever op gaat inbreken. Dat kun je onder bepaalde omstandigheden natuurlijk doen, want het is een daadwerkelijk probleem. Daar moet je echter terughoudend mee zijn. Is de minister wel terughoudend met dit wetsvoorstel? Onze fractie denkt van niet. Ik kom daarover te spreken.

Er is in dit geval sprake van inbreuk op de executie van een onherroepelijk lopend vonnis. Je kunt zeggen dat de rechter in individuele zaken goed naar die zaken heeft gekeken. Veel partijen in deze Kamer stellen de rechter overigens ook voorop. Dan kunnen het zaken zijn geweest – dat lijkt ook zo te zijn bij een aantal van die 40 zaken – waarbij je normaal gesproken zou komen tot ontslag van alle rechtsvervolgning als je niet komt tot het opleggen van een tbs-maatregel. Enkel gevangenisstraf biedt dus in een aantal van deze situaties geen oplossing, omdat de betreffende personen anders gewoon op straat kunnen zijn, aangezien er sprake is van afwezigheid van volledige ontoerekeningsvatbaarheid. Hoewel wij er al jarenlang terughoudend mee zijn, ontkomen wij er dus niet aan om in een aantal situaties tbs op te leggen aan ongewenst vreemdelingen of illegalen. De andere situatie zou zijn dat je hen niet kunt uitzetten en geen gevangenisstraf kunt geven. Dan heb je dus helemaal niets en gaan die mensen helemaal de straat op.

Ik begrijp de worsteling van het departement van de minister van Justitie, maar dat betekent dus dat wij toch moeten bezien of wij die illegale, ongewenst verklaarde vreemdelingen in een aantal situaties met een aantal waarborgen kunnen uitzetten. Een heel bepalend punt – sprekers voor mij hadden het er ook al over – is dat van de passende voorzieningen. Onze fractie heeft grote twijfels of die voorzieningen in andere landen wel altijd zo passend zullen zijn. Anderen hadden het daar ook al over. Is een ambulante hulp bij een kliniek in Istanbul voldoende? Kun je er dan zeker van zijn dat dat dezelfde soort zorg is als in een tbs-inrichting? Nee, dat vraagt erg veel maatwerk. Als je dat allemaal constateert, is het de vraag of het nodig is dat wij dat tussentijds gaan doen. Ik daag de minister uit deze vraag nog wat duidelijker te beantwoorden. Kunnen we niet gewoon de verlenging met een of twee jaar van de tbs afwachten en daar dit probleem met de rechter bespreken, en dan op dat moment een rechterlijke machtiging vragen om die tbs te onderbreken en te gaan uitzetten? Dat is een vraag die je kunt stellen, wat de Raad van State ook heeft gedaan: is het gezien het beperkte aantal gevallen nodig dat wij gaan inbreken op de rol van de rechter in deze concrete zaak? Ik hoor graag wat de minister daarvan vindt.

Onze fractie is absoluut geen voorstander van de coördinatiecommissie die door een aantal adviesinstellingen wordt bepleit, met het oog op de bureaucratie en nog meer inbreuken op de rol van de rechter. Wij denken dat de rol van de rechter dan helemaal wordt gemarginaliseerd en dat het oordeel van de rechter dan helemaal kan worden weggeredeneerd door een aantal extern deskundigen dat de individuele zaak – ook de basiszaak waar slachtoffers inzitten en alles wat daarbij hoort – niet heeft kunnen beoordelen. Wij zijn daar dus een sterke tegenstander van.

Teeven

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Ik denk dat het hier gaat om een adviescommissie. Ik denk dat het wel degelijk zinnig is om een aantal experts te vragen in hoeverre er sprake is van passende voorzieningen, juist omdat wij op een ander beleidsterrein te maken hebben met uitzetting en het zoeken naar voorzieningen. Dat is het geval bij medisch zieke asielzoekers die uitgezet worden en waarbij het Bureau Medische Advisering onderzoek moet doen. Dat bureau hangt onder de staatssecretaris van Justitie; het is dus niet onafhankelijk. Daaruit blijkt vaak dat de toegang die wordt gevonden slechts een papieren toegang is. Mijn zorg is dat wij straks alleen op papier hebben gezet dat er passende voorzieningen moeten zijn. Wij hebben het niet over tbs-klinieken, maar er moet wel sprake zijn van recidivegevaarvermindering voorzieningen. Dat moet helder zijn. Het lijkt mij daarom juist belangrijk dat een onafhankelijke commissie daarover mede kan oordelen of adviseren aan de rechter, die uiteindelijk als laatste beslist.

De heer **Teeven** (VVD): Onze fractie wil die onafhankelijk commissie nu juist niet. Ik vind dat de minister op dat punt in de schriftelijke beraadslaging in de stukken aangeeft hoe hij dat wil organiseren. Tbs-inrichting Veldzicht gaat die zaak coördineren. Ik denk dat het goed is dat er van de zijde van het departement wordt meegekeken. Ik denk dat wij niet bang moeten zijn dat de commissie alleen kijkt of de zorg goed geregeld en passend is, en niet naar de andere zaken in zo'n totale zaak die speelt. Dat is bijvoorbeeld de andere kant van het model: het delict, de slachtoffers, de mate van geweld die is toegepast, kortom het leed dat is toegebracht. Het is een totale weging. Als je dat dan doet, moet het ook een totale weging zijn. Het moeten niet een paar experts zijn die alleen maar kijken naar het belang van de veroordeelde dader. Er komt dus meer aan te pas; het is een totaalplaatje. Ik zit dus niet te wachten op een nieuw bureaucratisch orgaan naast alles wat wij in deze wet willen gaan regelen, waarbij ik al grote twijfels heb.

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Ik geloof dat er niemand in Nederland wacht op een nieuw bureaucratisch orgaan. Er is ook absoluut geen reden om te zeggen dat er hier alleen wordt gekeken naar de belangen van verdachten, integendeel. Het gaat erom dat gekeken wordt in hoeverre het passende voorzieningen zijn. Wij hebben het over het psychiatrische, psychische en medische vlak. Het gaat dus niet om de andere deelbelangen. Die zullen ook door de rechter moeten worden meegenomen. Deze commissie gaat echter enkel kijken of er passende voorzieningen op medisch vlak zijn of niet, en of die wat voorstellen.

De heer **Teeven** (VVD): Ik denk dat die deskundigen aanwezig zijn bij DJI in de tbs-sector. Wij hoeven daarvoor geen aparte commissie in het leven te roepen. Er is binnen de tbs-klinieken in Nederland op dat punt voldoende deskundigheid. Zij kunnen de toets samen met het departement heel goed maken. Op dat punt deel ik het standpunt van de minister en niet het standpunt van mevrouw Azough.

Voorzitter. Dit betekent dat het van toepassing is op een gering aantal zaken. Ook betekent het een gering beslag op de rechter. Dat roept de vraag op of de rol van de rechter niet groter moet zijn in deze zaak en of wij niet gewoon de termijnen moeten afwachten.

Een van de zaken die essentieel zijn in dit wetsvoorstel, is dat de tbs herleeft als niet wordt voldaan aan de voorwaarden. Daar hebben vorige sprekers niet heel veel over gezegd, maar mevrouw Van Velzen sprak daar wel over. In lid 3 van artikel 381a staat dat de tbs herleeft op het moment dat iemand terugkeert in Nederland. Dan zijn er twee situaties waarin de tbs van rechtswege wordt beëindigd. In de eerste situatie dient het openbaar ministerie een vordering in en zegt de rechter dat de vordering niet wordt toegewezen. Dan is er een rol en betrokkenheid van de rechter in de individuele zaak. In de andere situatie dient het Openbaar Ministerie om hem moverende redenen geen vordering in. Onze fractie vindt die beleidsvrijheid bij het Openbaar Ministerie buitengewoon ongewenst, vooral ook in het verlengde van de beleidsvrijheid die de minister van Justitie al in een eerdere termijn heeft gehad. Stel dat de situatie als omschreven in lid 3 zich voordoet. Als zo'n illegale, ongewenst verklaarde vreemdeling terugkeert in Nederland, zou er altijd een vordering moeten worden gedaan. Dan zou er altijd een toets moeten plaatsvinden door de rechter.

Je zou kunnen tegenwerpen dat dit veel beslag kan leggen in zaken, waarbij het openbaar ministerie heel goed in staat is om op voorhand te beoordelen dat de rechter die vordering vermoedelijk niet zal toewijzen. Als de minister dat als antwoord wil geven op de vraag die ik hem gesteld heb, schiet hij in zijn eigen voet. Dan kan hij zich afvragen waarom dit wetsvoorstel überhaupt nog nodig is. In de weinige situaties waarin dit artikel wordt gebruikt, in de weinige situaties waarin mensen terugkeren naar Nederland, hecht onze fractie er buitengewoon belang aan dat altijd de vordering wordt gedaan zoals bedoeld in het zesde lid van artikel 381a. Daarom hebben wij ook het amendement ingediend. Dat schept in ieder geval de waarborg dat de rechter die op enig moment een tbs heeft uitgesproken daar opnieuw naar kijkt. Als er sprake is van die driejaarstermijn, wordt er ook nog een rapportage opgemaakt. Ik denk dat wij het niet volledig moeten overlaten aan het ministerie van Justitie en het Openbaar Ministerie. Dat vertrouwen heeft onze fractie niet helemaal, ook gezien de gebeurtenissen in deze zomer rondom de persoon Cevdet Yilmaz, die tot levenslang was veroordeeld. Het ministerie dacht voldoende beleidsvrijheid te hebben om, nadat hij eenmaal in tbs was geplaatst, ook nog proefverlof te geven. Die beleidsruimte zouden wij niet willen geven, ook niet omdat onze fractie van mening is dat het toch om een gering aantal zaken gaat.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Dat is toch frappant. Het was een VVD-minister die dat verlofbeleid had geregeld.

De heer **Teeven** (VVD): Ook VVD-ministers maken fouten. Dat ziet onze fractie ook. Die ervaring hebt u nog niet met een minister, maar dat gaat u ook meemaken als het zover is.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Het siert u dat u die fouten altijd zo direct erkent. Wij worstelen allemaal met hetzelfde probleem. Ook u erkent dat illegale of legale vreemdelingen in tbs kunnen belanden. Ik heb net voorgesteld om in ieder geval tijdens de tbs de periode op te schorten, zodat dan de glijdende schaal niet geldt. Kunt u dat voorstel misschien steunen?

Teeven

De heer **Teeven** (VVD): Nee, want wij zijn ten principale voor het uitzetten van illegale en ongewenste vreemdelingen, waar dit wetsvoorstel op ziet. Dat is het eerste uitgangspunt. Wij zouden dus niet meteen voor die opschorting zijn.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Dan komt u uiteindelijk ook niet met een oplossing. Dan blijven die mensen daar zitten. Dan hebben wij leuk gepraat in deze prachtige zaal met het mooie tapijtje en niets opgelost.

De heer **Teeven** (VVD): U hebt gelijk als u tegen mij zegt dat ik voor een aantal mensen geen oplossing heb, want zij gaan terug naar de tbs-inrichting. Ik denk dat je moet aanvaarden dat dit wetsvoorstel in een aantal gevallen een oplossing biedt, maar in een aantal gevallen ook niet en al helemaal niet voor de mensen die een kans hebben gekregen en zich niet aan lid 3 houden. Ik denk dat zij naar Veldzicht gaan en in de longstay terecht komen. Dan gaan wij elke twee jaar kijken of de rechter dat verlengt. Ik denk dat dit de consequentie is.

Tot slot vraag ik de minister wat hij hiervan vindt. Wil hij ervoor zorgen dat de zaken altijd worden getoetst door de rechter als de situatie in lid 3 zich voordoet? Ik moet zeggen dat mijn fractie evenmin als de Raad van State enthousiast is over dit wetsvoorstel, maar dit is in elk geval een springend punt voor mijn fractie.

□

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Ik moet vooropstellen dat mijn fractie niet overtuigd is van het nut van het bestaan van het instituut terbeschikkingstelling. Wij zien liever dat dit verdwijnt uit het Nederlandse Wetboek van Strafrecht, omdat wij vinden dat het steeds verder wordt ondergraven door de gedragingen van advocaten en hun cliënten. Bovendien zijn wij van mening dat het allemaal veel te duur is en dat de beoogde resultaten ook goedkoper kunnen worden bereikt. Vandaag is het niet zo ver, vandaag praten wij binnen het huidige tbs-systeem over een bepaalde problematiek en daar zal ik mijn mening over geven.

De afgelopen tijd hebben de kranten vol gestaan met berichten over de verdachte die de eigenaresse van het kinderdagverblijf Moeders Schoot in Amsterdam West zou hebben doodgestoken. Voor de duidelijkheid, deze verdachte werd geboren in Turkije en is illegaal in Nederland, zo heb ik begrepen. Volgens de politie is hij verslaafd aan alcohol en drugs, zou hij eerder betrokken zijn geweest bij ernstige geweldsmisdrijven en zou hij gevaarlijk en onberekenbaar zijn. Als je dit allemaal op een rij zet, is het theoretisch niet ondenkbaar dat deze verdachte bij zijn berechting tbs krijgt opgelegd.

Het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken, beoogt het mogelijk te maken om vreemdelingen die in tbs-inrichtingen verblijven en geen verblijfsvergunning voor Nederland hebben de inrichting en het land uit te zetten. Dit is een nobel streven, maar de volgorde is verkeerd. Illegaal in Nederland verblijvende personen hadden het land al uitgezet moeten worden voordat zij een misdrijf konden plegen. Dat zou de Nederlandse samenleving een hoop ellende en geld hebben gescheeld. Het uitgangspunt dient te zijn dat illegalen worden uitgezet voordat zij een vergrijp plegen, voordat zij grote ellende aanrichten en voordat zij de belastingbetaler bakken met geld gaan kosten. Dat moeten wij

echt vasthouden. In het geval dat de illegaal pas in beeld komt nadat hij een misdrijf heeft gepleegd en daarvoor is veroordeeld, dient hij na het uitzetten van zijn gevangenisstraf linea recta een retourtje te krijgen naar het land van herkomst. Geen uitzonderingen, geen voorwaarden, hoewel, misschien toch één uitzondering, want het is natuurlijk nog beter als de voor een misdrijf veroordeelde illegaal zijn door de Nederlandse rechter opgelegde gevangenisstraf kan uitzitten in een cel in het land van herkomst. Dat is de plaats waar hij echt thuishoort. Het zou eigenlijk niet voor moeten komen dat een illegaal in Nederland tbs krijgt opgelegd. Ook voor hen is een cel genoeg. De vraag of er voor hen passende tbs-voorzieningen zijn in het land van herkomst vinden wij niet van belang.

Daarnaast doet het wetsvoorstel enigszins krom aan. De woordvoester van het CDA zei dat ook al. Ik constateer dat op een ander punt. Wij vinden het wetsvoorstel namelijk krom, omdat het rekening houdt met de mogelijkheid dat de uitgezette illegale tbs'er weer terugkomt naar Nederland. Blijkbaar boeken zij in het land van herkomst een enkele reis terug naar het Nederlandse paradijs. De minister wil in dergelijke gevallen blijkbaar alvast zorgen voor een schoon bed in de tbs-kliniek. Het lijkt mij duidelijk dat het de taak is van de Nederlandse overheid om ervoor te zorgen dat deze criminelen het land niet weer inkomen, in plaats van te regelen dat ze meteen worden opgenomen in een kliniek à raison van € 480 per dag, die de Nederlandse belastingbetaler dan maar weer moet ophoesten. Dan ontstaat wederom de situatie waar dit wetsvoorstel juist een eind aan probeert te maken.

Gezien het bericht over de crimineel die in Amsterdam een vrouw om het leven heeft gebracht, waar ik mijn betoog mee begon, duurt het erg lang voordat een illegaal wordt uitgezet. Hoe lang gaat het niet duren als in het land van herkomst ook nog een passende voorziening gericht op vermindering van de stoornis en het daarmee samenhangende recidivegevaar moet worden geregeld? Het betreft een illegaal en naar mijn mening is Nederland alleen verantwoordelijk voor het uitzetten van een illegaal en niet voor het regelen van een passende voorziening in het land van herkomst. Het land van herkomst heeft daarvoor een eigen verantwoordelijkheid. Waarom laat de minister de vraag naar die verantwoordelijkheid niet gewoon aan het bestemmingsland over waar de misdadiger naartoe moet?

Naast de berichten over de illegaal in Nederland verblijvende man die de eigenares van dat kinderdagverblijf doodstak, stonden de kranten de laatste tijd ook vol met berichten over een man van Turkse origine die ondanks dat hij levenslang heeft gekregen voor het plegen van een zesvoudige moord buiten de gevangenis tijd blijkt door te brengen met zijn gezinnetje. Voor hij de meervoudige moord beging, was deze man nog net tot Nederlander genaturaliseerd. Het komt er in wezen dus op neer dat al sinds de dag dat hij Nederlander werd hij de Nederlandse samenleving bakken met geld kost. Ons voorstel zou zijn om alle vreemdelingen die naast de Nederlandse nationaliteit nog een andere nationaliteit hebben na het ondergaan van een wegens misdrijf opgelegde gevangenisstraf en na het ontnemen van hun Nederlandse nationaliteit ons land uit te zetten, niet alleen tot tbs veroordeelden, maar ook de tot gevangenisstraf veroordeelden. Het kabinet heeft in een wetsvoorstel al ten principale de stap genomen dat

De Roon

mensen met een dubbele nationaliteit die zich schuldig maken aan terroristische misdrijven hun Nederlander-schap moet worden afgenomen, zodat ze kunnen worden uitgezet. Minister, ik roep u op: vergroot ook de reikwijdte van dat wetsvoorstel!

De heer **Teeven** (VVD): Het zijn allemaal noties waar de VVD-fractie het van harte mee eens is, maar volgens mij gaat het niet over het wetsvoorstel. Op dit moment hebben wij iets meer dan 40 illegale personen in tbs zitten. Ik ben het meteen met u eens dat wij illegalen en ongewenste vreemdelingen zo weinig mogelijk tbs moeten opleggen, maar het gebeurt wel. Dat weet u ook, want u bent een man uit de praktijk. Misschien heeft u het zelf wel eens gevorderd in hoger beroep. Ik weet dat niet, maar ongetwijfeld kunt u dat zelf bevestigen. Vindt u nu dat wij die behandeling van die iets meer dan 40 illegalen in de tbs gewoon maar moeten stoppen en allemaal het land uit moeten zetten met het risico dat ze binnen zes weken weer in de Kalverstraat lopen of erkent u dat wij daadwerkelijk een probleem hebben, dat de minister probeert op te lossen en zegt u dat de Partij voor de Vrijheid bereid is om daarin mee te denken? Daar heb ik u nog niet over gehoord. Kunt u zeggen wat uw standpunt is als het gaat om die 42 mensen waarbij die situatie zich op dit moment voordoet? Hoe wilt u dat oplossen? Alle 42 het land uit of zegt u dat er toch wel iets in dit wetsvoorstel zit?

De heer **De Roon** (PVV): Het beste zou zijn als die 42 het land kunnen worden uitgezet, maar als dat niet blijkt te kunnen om juridische redenen, zullen ze vastgehouden moeten worden in een inrichting waar het de Nederlandse belastingbetaler zo min mogelijk geld kost. Er is geen enkele reden om die mensen verder te behandelen. Wat mij betreft gaan ze gewoon in een longstayafdeling en dat is al duur genoeg.

De heer **Teeven** (VVD): Uw eerste standpunt is dat die mensen het land uit moeten, maar u bent een man van de praktijk, dus weet u dat sommigen als ze in Istanbul zijn misschien een keer naar zo'n kliniek gaan en daarna zo snel mogelijk weer terug naar de Kalverstraat. Wat moet er volgens de Partij voor de Vrijheid dan gebeuren? Ik hoor dat graag van u.

De heer **De Roon** (PVV): Als het goed is, als althans gebeurt zoals ik het mij voorstel, zijn die mensen tot ongewenst vreemdeling verklaard. Als ze terugkeren, plegen ze daarmee een misdrijf. Op dat misdrijf staat trouwens veel te weinig gevangenisstraf en dat weet u ook. Er staat maar zes maanden gevangenisstraf op, een belachelijk lage straf. Ik beloof u dat ik zal komen met een wetsvoorstel om dat fors op te hogen. Als ze terugkomen, dan is deze minister van Justitie ervoor verantwoordelijk om ongewenst verklaarde vreemdelingen buiten ons land te houden en, als ze toch weer ons land binnenkomen, om ze te laten aanhouden, te berechten en te straffen, maar dan wel tot een zwaardere gevangenisstraf. Dat is de beste methode om hen ervan te weerhouden om terug te keren. Dat neemt niet weg dat wanneer wij die ongewenste vreemdelingen die in onze tbs-klinieken zitten uit ons land kunnen verwijderen, ook ik graag zie dat als het gevaarlijke personen zijn, ze bijvoorbeeld ook in Turkije worden opgesloten in een inrichting of kliniek waar ze geen gevaar voor de

samenleving vormen, niet in Turkije en ook niet in Nederland. Dat zou natuurlijk het beste plaatje zijn, maar het ligt op de weg van de minister van Justitie om daarover te gaan onderhandelen met de landen waar die personen naartoe moeten. Als die uiteindelijk zeggen dat men terug kan komen, maar dat ze er verder niets mee doen, is het verblijf van die mensen in dat land uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de autoriteiten van dat land. Komen ze toch weer illegaal terug naar Nederland, dan zit daar de verantwoordelijke man die ervoor moet zorgen dat ze opgepakt en bestraft worden.

De heer **Teeven** (VVD): Dan hebben wij dus op dat moment een volstrekt doorgedraaide gek rondlopen. Dat wisten wij al, want die man heeft in Nederland al zware criminaliteit gepleegd en is volledig ontoerekeningsvatbaar verklaard. Dan vindt de PVV het toch wel heel belangrijk om die slachtoffers te beschermen en die man dan maar longstay in een tbs-kliniek te stoppen, al is dat duur?

De heer **De Roon** (PVV): Nee, hij moet het land uit en Turkije moet ervoor zorgen dat hij daar wordt opgesloten als hij echt zo gevaarlijk is als wij nu bespreken.

De heer **Teeven** (VVD): Maar die man komt iedere keer weer terug. Het is toch belangrijker om de slachtoffers te beschermen waar u hier in Nederland toch altijd voor opkomt dan te zeggen: uitzetten, uitzetten? Als man van de praktijk weet u toch ook dat ze soms weer binnen zes weken terug zijn? Dat is toch de realiteit?

De heer **De Roon** (PVV): Mijnheer Teeven, het is onder andere uw partij die ervoor gezorgd heeft dat onze buitengrenzen zijn opgerekte tot de buitengrenzen van de Europese Unie. De minister van Justitie is daarin ook meegegaan. Daarvan is de conclusie dat dat systeem goed moet functioneren. Als het niet goed functioneert, moeten wij daar de minister van Justitie op aanspreken. Als het systeem niet goed functioneert, is dat natuurlijk niet een reden om ons daarbij maar neer te leggen en te zeggen: dan laten wij al die gevaarlijke gekken, die hier eigenlijk helemaal niet thuishoren en van wie de heer Teeven en ik ook vinden dat zij eigenlijk weg moeten, toch maar à raison van € 480 per dag in Nederland verblijven. Dat moet toch stoppen? Dan moet het systeem dat fout is, dat fout functioneert, dat onvoldoende functioneert, namelijk de grensbewaking, worden verbeterd en moeten wij de minister daarop aanspreken.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Wij zijn beiden kritisch over dit wetsvoorstel, maar soms om een net iets andere reden. Volgens mij is het punt dat de heer De Roon kromme noemde vooral dat de tbs gaat herleven voor de uitgezette illegale tbs'ers. Dat verbaast mij een beetje want ik kan mij herinneren dat de heer De Roon destijds naar aanleiding van het artikel van de heer Van Kalmthout heeft gezegd dat er een maas in de wet zit. Naar aanleiding van het feit dat die delictgevaarlijke tbs'ers zomaar op straat komen, hier terugkomen en niet worden opgepakt, is het wetsvoorstel ingediend, waarover is gezegd dat wij de tussentijdse beëindiging van de tbs en het herleven van de tbs gaan invoeren. Hoewel ik het met de heer Van Roon eens ben over een aantal kritiekpunten op het wetsvoorstel, lijkt mij juist die herleving van de tbs weer heel noodzakelijk om die

De Roon

delictgevaarlijke illegale tbs'ers op te pakken. Ik begrijp niet waarom hij dat nu juist krom noemt.

De heer **De Roon** (PVV): Ik stel voor om de maas in de wet, waarover wij toen spraken, te dichtten door personen die toch weer terugkomen een zware straf te geven op basis van het verblijf in Nederland dat in strijd is met het feit dat hun de toegang tot Nederland is ontzegd. Dus niet meer alleen maar zes maanden, maar gewoon een heel forse, zware straf. Dan zijn zij voorlopig ook weer onschadelijk gemaakt voor de Nederlandse samenleving als zij toch zijn teruggekeerd terwijl mevrouw Joldersma en ik en de heer Teeven en misschien ook wel anderen helemaal niet willen dat zij terugkeren. Dat is toch veel goedkoper dan dat zij weer naar een tbs-kliniek gaan?

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik zou denken: als ik tbs laat herleven, dan is er een opsporingsbericht en hebben wij die man zo te pakken en hebben wij hem direct, binnen een dag, binnen. In het geval van de heer De Roon moet hij opnieuw worden berecht enzovoort.

De heer **De Roon** (PVV): Zij moeten worden opgepakt en inderdaad worden berecht. Dat gebeurt gewoon bij de politierechter dus dat is zo gepeipt.

De vergadering wordt van 15.40 uur tot 15.50 uur geschorst.

□

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Ik bedank de Kamer voor de brede belangstelling voor dit wetsvoorstel, dat onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Justitie en mij is ingediend. Het doel van dit wetsvoorstel is een eind te maken aan problemen bij de terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging in het geval van illegale vreemdelingen. Zoals door de sprekers en spreeksters van vanmiddag is opgemerkt, komt dit voorstel tegemoet aan de breed gedeelde overtuiging dat wij hierin verandering moeten brengen.

Weliswaar hebben wij de afgelopen jaren voor een aantal gevallen praktische oplossingen gevonden, er resteren nog steeds enkele problemen. Een flink deel daarvan hopen wij met dit wetsvoorstel te kunnen aanpakken. Het betekent overigens niet dat zich geen enkel probleem meer zal voordoen. Enkelen hebben daar vanmiddag op gewezen. Wij onderkennen dat ook en uiteraard blijven wij voor die situaties naar de best mogelijke oplossing zoeken. Het achterliggende probleem – dat het weinig zin heeft om in Nederland aan resocialisatie, inclusief het bijbehorende verlov, te werken als bekend is dat de betrokkene het land moet verlaten – gaan wij aanpakken met de nu voorgestelde wettelijke regeling.

Mevrouw Joldersma was niet de eerste spreker, maar ik haal haar vraag over de beleidslijn naar voren, omdat zij daarmee direct raakt aan de achtergrond van het wetsvoorstel. Het beleid van mijn ministerie en het Openbaar Ministerie is erop gericht om waar mogelijk op een verantwoorde manier te voorkomen dat tbs met dwangverpleging wordt opgelegd aan illegalen, ongewenst verklaarde vreemdelingen en vreemdelingen van wie aannemelijk is dat ze alsnog ongewenst zullen worden verklaard vanwege een strafrechtelijke veroorde-

ling. In die gevallen zal waar mogelijk worden volstaan met het opleggen van een gevangenisstraf en wordt de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf gevolgd door de uitzetting. Dat is de hoofdlijn van ons beleid en ik wil daarover dan ook geen misverstand laten bestaan.

Wij moeten niet uit het oog verliezen dat er situaties zijn waarin de rechter, ondanks deze beleidslijn, overgaat tot het opleggen van tbs omdat de tbs de veiligheid van de samenleving dient. Uit dat perspectief kan het opleggen van de tbs-maatregel toch nodig worden geoordeeld door de rechter. Als wij zouden uitspreken dat dit helemaal nooit mag, zouden wij de plank misslaan, doordat er een maximum aan de vrijheidsstraf is verbonden. Vandaar dat wij hebben gekozen voor een aanwijzing aan het OM voor tbs bij vreemdelingen, die het opleggen van de tbs-maatregel niet uitsluit maar wel tot doel heeft om die situatie zo veel als mogelijk te beperken.

Een en ander laat onverlet dat er tegelijkertijd inspanningen worden verricht om de terugkeer van illegalen of ongewenst verklaarde terbeschikkinggestelden naar het land van herkomst te bevorderen. Ook dat is een van de beleidsdoelen van de staatssecretaris en mij. Met het oog daarop is ook dit wetsvoorstel van belang. De voorwaarden voor de terugkeer naar het land van herkomst worden namelijk gesteld bij een eerdere beëindiging van de terbeschikkingstelling. Die terugkeer moet natuurlijk wel verantwoord zijn en daarom wordt hieraan in het wetsvoorstel de voorwaarde verbonden dat er een passende voorziening in het land van herkomst beschikbaar moet zijn. Die voorwaarde is gelukkig met veel landen realiseerbaar, maar zoals we allemaal weten, niet overal. Als de terugkeer, gelet op deze voorwaarde die we naar ons aller overtuiging moeten stellen, ondanks alle inspanningen, niet mogelijk is, dan blijft de tbs van kracht.

Daarmee kom ik op de vraag die mevrouw Van Velzen stelde als eerste deelneemster aan de discussie van vanmiddag en die zich nu opdringt, namelijk: zijn hier nu alle problemen mee opgelost? Nee. Ik zei al in mijn inleiding dat dat een overschatting zou zijn van wat we met wetgeving kunnen bereiken. We komen echter wel een stuk dichterbij een oplossing van deze problemen. Ik ben het met mevrouw Van Velzen eens dat het wetsvoorstel moet worden gezien als een bijdrage daaraan. Dat er een kleine groep mensen is die we niet kunnen uitzetten, betekent niet dat we niet moeten doen wat in dit wetsvoorstel is voorzien. Mevrouw Van Velzen en ik zijn het daarover eens. Voor de niet-uitzetbaren dient de tbs-maatregel dus behouden te blijven. Daarmee is rekening gehouden in de aanwijzing voor het Openbaar Ministerie.

Dan dringt zich de vraag op, gesteld door mevrouw Van Velzen en mevrouw Joldersma, of een zorggevangenis in zo'n geval de goede oplossing biedt. Ik kom dadelijk nog terug op de specifieke suggestie van mevrouw Joldersma. De mogelijkheid van een zorggevangenis zien we inderdaad als een belangrijke en zinvolle ontwikkeling, maar we moeten ons wel realiseren dat het om de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf blijft gaan. Zolang de rechter op basis van een Pro Justitiarapportage de tbs-maatregel heeft opgelegd, moet die in een tbs-kliniek ten uitvoer worden gelegd. De zorggevangenis is een penitentiair psychiatrisch centrum en is bedoeld voor mensen die gevangenisstraf ondergaan. Dat verschilt van de tbs-inrichting.

Hirsch Ballin

Wij hebben echter wel de mogelijkheden van de longstayafdeling in de tbs waar een beperktere vorm van verpleging van overheidswege wordt gerealiseerd dan in de traditionele conceptie van de tbs-inrichting.

De vraag naar wat wij moeten verstaan onder een passende voorziening in het land van herkomst is gesteld door mevrouw Joldersma en mevrouw Bouwmeester en klonk ook door in de bijdragen van andere sprekers. Gegeven de verscheidenheid aan landen van herkomst kan daar geen standaardomschrijving bij worden gelegd. Rekening houdend met de omstandigheden van het geval en de verschillen per land moet er in elk geval worden gekeken naar de stoornis van de betrokken terbeschikkinggestelde aan de ene kant en de omstandigheden in het land van herkomst aan de andere kant. De vraag is niet los van wat er met de betreffende terbeschikkinggestelde aan de hand is te beantwoorden. Het is ook afhankelijk van wat eraan schort in relatie tot het psychiatrisch ziektebeeld. Een passende voorziening kan er bovendien in Canada anders uitzien dan in Marokko. Een passende voorziening voor een tbs-gestelde die goed met medicatie kan worden behandeld, kan er ook weer anders uitzien dan een passende voorziening voor een tbs-gestelde die intramurale behandeling nodig heeft.

In het algemeen geldt dat het bij het vinden van een passende voorziening in het land van herkomst gaat om de zorgbehoefte en om het minimaliseren van het risico van recidive. Dat zijn de gemeenschappelijke noemers van de regimes die het mogelijk maken om te beoordelen of iets een passende voorziening is naast onze tbs. Uiteraard geldt dat de kwaliteitsmaatstaf die wij in Nederland hebben niet zomaar kan worden overgeplant naar de landen van herkomst. Wat als passend wordt aangemerkt, moet worden gezien in het licht van de lokale omstandigheden in het land van herkomst en is ook de verantwoordelijkheid van de overheid in dat land van herkomst. Het gaat tenslotte om een staatsburger van dat land, niet om iemand die legaal ingezetene van Nederland is. Er zal in ieder geval wel sprake moeten zijn van adequate vervolghulpverlening die bestaat uit behandeling en begeleiding in het land van herkomst met het oog op het verminderen, het minimaliseren, van de kans op recidive. Daarbij kan ook gedacht worden aan het gezichtspunt van behandeling, begeleiding en zorgplan. In ieder geval begint het met de behandeling in FPC Veldzicht, die gericht is op terugkeer naar het land van herkomst. Daarbij wordt gekeken naar een aantal factoren, zoals het vinden van een passende therapeutische behandeling of begeleiding, de beschikbaarheid van de benodigde medicatie en ook het weer vinden van aansluiting bij het land van herkomst.

Mevrouw Bouwmeester merkte op dat wij moeten blijven toetsen of uitzetting mogelijk is. Ik ben dat zeer met haar eens. Het feit dat nu iemand niet uitzetbaar is, wil niet zeggen dat het in de toekomst niet mogelijk is. Uitzetbaarheid is altijd een momentopname, omdat daarin meestal omstandigheden een rol spelen in het land van herkomst, maar het kan ook gaan om een ontwikkeling die zich bij de betreffende terbeschikkinggestelde zelf voordoet. Tbs-klinieken zullen inderdaad op gezette tijden nagaan of de situatie is gewijzigd en uitzetting wellicht wel mogelijk is geworden; respectievelijk zal dat door ons moeten worden nagegaan.

De vraag die nog een stuk verder reikt en niet direct aan dit wetsvoorstel is gerelateerd, maar wel perspectie-

ven op dit terrein betreft, is gesteld door mevrouw Joldersma. Het betrof de vraag of wij een verkenning willen uitvoeren naar een nieuwe strafrechtelijke behandelmaatregel zonder verlof, die het mogelijk maakt om mensen langer in een veilige setting neer te zetten. Dit is het soort vragen waarvan het verstandig is om niet ogenblikkelijk met een pasklaar "ja" of "nee" te antwoorden, maar dat bedoeld is om – zo formuleerde mevrouw Joldersma het ook – dat verder te bezien en om het onder ogen te zien. Moeten wij op dat punt tot een verdere differentiatie komen van het pakket van strafrechtelijke maatregelen in ons Wetboek van Strafrecht? Ik geef graag mijn overweging hierover aan mevrouw Joldersma. De oprichting van de penitentiaire psychiatrische centra – de "zorgbajes", zoals anderen deze wat huiselijker noemen – moeten daar in ieder geval voor een deel in voorzien. Dat betekent natuurlijk wel dat wij dan te maken hebben met een straf die in een penitentiair psychiatrisch centrum ten uitvoer wordt gelegd. Daardoor is het mogelijk om personen aan wie een gevangenisstraf is opgelegd binnen de muren van een p.i. psychiatrisch te behandelen. Dan is geen overplaatsing naar een tbs-kliniek meer nodig. Dat is in beginsel ook niet wenselijk, omdat er anders ongelijke, moeilijk te coördineren rechtspositionele verhoudingen binnen één inrichting ontstaan. Dat moeten wij natuurlijk ook onder ogen zien en dat men is gebonden aan de maximumduur van de gevangenisstraf, zoals deze door de rechter is opgelegd. Maar daarna komt de mogelijkheid aan de orde van psychiatrische zorg in een verplichte setting van de Wet BOPZ naar de huidige wetgeving.

De twee wetsvoorstellen die nu in procedure zijn, het wetsvoorstel Forensische zorg en het wetsvoorstel Verplichte ggz, hebben wij gecoördineerd voorbereid. Hiervoor ben ik gezamenlijk verantwoordelijk, met in het ene geval collega Albayrak en in het andere geval collega Klink. Deze twee wetsvoorstellen zijn erop gericht om de voorzieningen in het justitiële kader en in het kader van de ggz optimaal op elkaar af te stemmen. Dit levert ook een bijdrage aan de realisering van de doelstelling die mevrouw Joldersma formuleerde. Het kabinet, de beide betrokken collega's en ik in het bijzonder, zien het ook als een zeer belangrijke ontwikkeling dat wij nu voor het eerst deze twee stukken wetgeving gecoördineerd voorbereiden. Daarmee kunnen wij ook een aantal haperingen dat op dit moment bestaat, bijvoorbeeld in de aansluiting tussen de PIJ-maatregel en hetgeen er moet gebeuren bij jongeren die daaruit vrijkomen, verbeteren. Tevens kunnen wij veel beter dan tot nu toe rekening houden met de schakeringen die nodig zijn in verplichte psychiatrische behandeling, inclusief die situaties waarin dat niet in de veeleisende setting van een tbs-kliniek hoeft plaats te vinden. Ik denk eigenlijk – misschien kunnen wij dat bij de behandeling van die twee wetsvoorstellen nader bezien – dat die benadering een heel eind tegemoetkomt aan hetgeen mevrouw Joldersma zojuist bepleitte, naast de voorziening die nu aanwezig is in de longstayafdelingen van de tbs-klinieken.

Mevrouw Joldersma heeft gevraagd of kan worden bevorderd dat het OM vooraf helderheid krijgt van de IND over de status van een verdachte, aan wie mogelijk tbs wordt opgelegd. Ik ben het met haar eens dat het het beste is dat de verblijfsstatus van betrokkene in een vroeg stadium naar voren komt. Daarom wordt de

Hirsch Ballin

officier ook in de aanwijzing van het OM opgeroepen om in een zo vroeg mogelijk stadium contact op te nemen met de IND om alle benodigde gegevens te verschaffen over de betreffende persoon. De IND heeft daarvoor een landelijk aanspreekpunt ingericht, zodat het OM gemakkelijker aan de gegevens kan komen. Nu is het wel zo dat je niet altijd op voorhand kunt vaststellen of de betrokkene ongewenst zal worden verklaard, want dat is gekoppeld aan de straf die de strafrechter oplegt. De officier van justitie kan zich daarover zelf een opvatting vormen en een beeld hebben of de straf die hij vordert ertoe zal leiden dat de betrokkene vervolgens ongewenst wordt verklaard. De officier van justitie doet echter niet zelf uitspraak; dat doet de rechter. Als de rechter onder de strafeis gaat zitten, kan het zijn dat de officier van justitie voor ogen had dat er een straf zou worden opgelegd die met toepassing van de glijdende schaal had geleid tot ongewenstverklaring, maar dat de uitkomst van het strafproces daaronder blijft. In die gevallen gaat het uiteraard om de positie van de onafhankelijke rechter.

Intussen zijn wij aan het kijken naar die glijdende schaal. Wij hebben dat ook al eerder aan de Kamer toegezegd. Ik verwacht dat wij op vrij korte termijn daarover nadere mededelingen kunnen doen. De staatssecretaris van Justitie heeft dit eerder al aan u toegezegd.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Dank u voor deze toelichting, maar ik kom even terug op wat er in het onderzoek van RegioPlan staat. Er wordt een advies gevraagd, terwijl de IND in zijn opinie alleen in actie kan komen als er een opgelegde strafmaat is. Dan zou ik denken: zolang dat idee bij de IND niet verandert, zal het ook niet lukken om altijd vooraf helderheid te verkrijgen over de verblijfsstatus. Kun je het de IND opleggen, in de trant van: ook al vinden jullie dat jullie geen advies mogen geven, wij willen het gewoon, want wij willen voorkomen dat wij straks heel veel illegale tbs'ers krijgen?

Minister **Hirsch Ballin**: De verhouding tussen de strafrechtspleging en de toepassing van de Vreemdelingenwet heeft, zoals u weet, vanaf deze kabinetsperiode de bijzondere aandacht gekregen van de huidige bewindslieden van Justitie. Wij vinden het van belang dat deze twee onderdelen van wat Justitie doet optimaal op elkaar zijn afgestemd. Het is onder andere een kwestie van de informatievoorziening. Er is een vraag gesteld over het concrete geval dat zich onlangs in Amsterdam heeft voorgedaan. Wij hebben gevraagd om helder in beeld te brengen wat er eerder is gedaan en niet is gedaan ten aanzien van de betrokkene. Uiteraard is het onze doelstelling, zoals wij meer dan eens hebben uitgesproken, dat degenen die én crimineel zijn én zich hier illegaal bevinden, worden verwijderd. U weet dat er soms belemmeringen zijn wat betreft de verwijderbaarheid, als zich in het land van herkomst een situatie voordoet die strijdig is met artikel 3 EVRM. Dat is de lijn waarvoor wij staan. Dat vergt ook alertheid van de IND, maar er bestaat geen twijfel over dat wij willen dat er op de bewuste manier wordt gereageerd op het aantreffen van criminele illegalen; daarvoor is ook het contactpunt ingericht. Op de toepassing van de glijdende schaal komen wij dus nog terug.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Het is volstrekt logisch dat

het besluit om iemand ongewenst te verklaren afhangt van de ernst van het delict en dus van de lengte van de opgelegde straf, maar bij de groep waarover wij het nu hebben, speelt nog een totaal willekeurige factor mee, want ook de tijd die iemand in detentie doorbrengt, wachtend op een plekje in een tbs-kliniek, telt mee. Ook de lengte van de behandeling, waarop iemand vaak helemaal geen grip heeft, telt mee bij het uiteindelijke besluit om iemand ongewenst te verklaren. Je kunt dus in behandeling zijn en plotseling aan de tijdsduur voldoen, waardoor je ongewenst verklaard wordt. Volgens mij staat dat de behandeling in de weg en is het onderdeel van het probleem. Ik vraag u, te reageren op de suggestie die ik en collega's hebben gedaan, namelijk om een en ander in elk geval na de verlenging van de tbs op te schorten. Het is namelijk een maatregel en geen straf. Die zou dus niet moeten meetellen in de glijdende schaal in de aanloop naar het ongewenst verklaren van een persoon.

Minister **Hirsch Ballin**: Wij hebben de straf en de maatregel op het punt van de tijdsduur dan ook niet aan elkaar gesteld. Wij komen nog terug op de vraag wat wij doen met de glijdende schaal. Dat is echter ook niet hetzelfde; dat is de bestaande situatie.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Erop terugkomen is prachtig, maar daar hebben wij nu natuurlijk niets aan. Ik zie wel degelijk dat bij deze specifieke groep niet bij de rechter al duidelijk is dat men ongewenst verklaard gaat worden, maar dat dit plotseling blijkt, omdat de behandeling wat langer duurt. Dat is vaak afhankelijk van externe factoren. Wanneer iemand ontsnapt, kan dat al betekenen dat de behandeling tijdelijk stilligt en dat iemand dus langer zit. Als er geen plek is in de kliniek duurt de behandeling al weer langer. Dat zijn externe factoren die niet zouden moeten meewegen. Ik vraag de minister om daarover nu al een uitspraak te doen.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik geloof dat hierover een misverstand bestaat. De glijdende schaal is gerelateerd aan de opgelegde vrijheidsstraf. De situatie die mevrouw Van Velzen schetst, is de behandelingsduur in een maatregel. Dat is iets anders. Dat is niet een langdurige terbeschikkingstelling, het telt niet als een levenslange gevangenisstraf. Ik geloof dat daarin een misverstand zit.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Misschien kan de minister mij dan uitleggen waar dat misverstand precies zit. De tijd doorgebracht als passant en in de tbs-kliniek speelt volgens mijn informatie wel degelijk mee. Dat is ook de reden waarom mensen tijdens de behandeling plotseling ongewenst worden verklaard. De minister moet mij maar eens uitleggen hoe het kan zijn dat je tijdens je behandeling plotseling een nieuwe status krijgt.

Minister **Hirsch Ballin**: De huidige situatie is dat het verblijf kan worden beëindigd als een vreemdeling een gevaar is voor de openbare orde. Hoe langer de verblijfsduur, hoe zwaarder de inbreuk op de openbare orde moet zijn. Voor de zogeheten glijdende schaal zijn relevant: gevangenisstraf, jeugddetentie, taakstraf of maatregel en het onvoorwaardelijk ten uitvoer te leggen deel van het onherroepelijk geworden vonnis. In geval van een verblijfsduur van vijf jaar of minder wordt de totale duur van alle onvoorwaardelijk opgelegde

Hirsch Ballin

gedeelten van de straffen en maatregelen opgeteld. Dat is de huidige situatie. In de situatie waarin al vaststaat dat het gaat om een illegaal, komen wij aan de vragen die mevrouw Van Velzen schetst helemaal niet toe. Als de opgelegde straf daaraan bijdraagt, moet er natuurlijk zo gauw mogelijk duidelijkheid komen. Het mechaniek dat zij veronderstelt in omgekeerde richting, dat iemand zich tijdens zijn behandeling kwalificeert voor verlies van de verblijfsstatus, lijkt mij een bijzonder onwaarschijnlijke situatie. Hoe dan ook, wij zullen daaraan aandacht besteden bij de herziening van de glijdende schaal.

Dan de vraag of wij meer in het algemeen bereid zijn tot een mogelijkheid om iets anders te doen dan longstay ten aanzien van bepaalde categorieën ongewenste vreemdelingen. Ik zie dat in het licht van de doelstelling van het wetsvoorstel niet zo een, twee, drie zitten. Wij krijgen echter nog een evaluatie over twee jaar.

Mevrouw Joldersma vraagt hoeveel ongewenst verklaarde vreemdelingen op dit moment in de tbs verblijven. Volgens de gegevens waarover ik op dit moment beschik, zijn er 26 ongewenst verklaarde illegale vreemdelingen binnen de tbs bekend. Zij kunnen niet worden uitgezet, bijvoorbeeld om redenen van ernstige psychische instabiliteit of het ontbreken van afspraken met het land van herkomst, of omdat er geen nazorg in het land van herkomst mogelijk is. Van die 26 personen zijn op dit moment veertien niet uitzetbaar, waarvan drie met een longstaystatus en één van wie er alles aan is gedaan om hem te plaatsen in een longstay forensische zorg.

De verklaring van het niet uitzetbaar zijn van een deel van de illegalen in de tbs heb ik meegenomen in mijn antwoord op de vraag van mevrouw Joldersma.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik weet niet of de minister nog wil ingaan op de eisen aan de passende voorzieningen. Hij zei dat het belangrijkste criterium de diagnose is van die persoon. Dan wordt het in mijn ogen steeds moeilijker om mensen uit te zetten. Klinieken kunnen al snel melden dat het niet mogelijk is iemand uit te zetten omdat hij daarvoor te ziek is. Dan ontstaat er een mechanisme waarbij de kliniek gaat tegenhouden dat de persoon wordt uitgezet, terwijl wij proberen om die persoon zo snel mogelijk in het land van herkomst te krijgen. Naar mijn idee neemt de minister heel veel verantwoordelijkheid op zich voor die passende voorzieningen in het buitenland. Waar komt die verantwoordelijkheid vandaan? Is de minister daartoe verplicht of is dat omdat hij dat zelf zo vindt? Kunnen wij die eisen niet een beetje naar beneden schroeven?

Minister **Hirsch Ballin**: Als ik die indruk heb gewekt, dan was dat onbedoeld en is het goed dat u mij daarop attendeert. Ik heb eerder in mijn beantwoording, dacht ik, wel gezegd dat de passende voorziening niet betekent dat er een soort tbs-kliniek in het land van herkomst moet zijn. We moeten ons echter wel realiseren dat het ernstige situaties zijn waarin tbs wordt toegepast. Een van de dingen die landen van herkomst van ons verwachten bij de uitzetting van illegalen naar het land van herkomst, is dat wij er wel als het ware een bijsluitertje bij doen. Wij kunnen iemand die je eigenlijk geen dag op een verantwoorde manier buiten los kunt laten lopen, niet naar een land verwijderen waar men vervolgens niet weet wat men met betrokkene aan moet. Nog erger zou

misschien zijn dat men helemaal niet weet dat het iemand is die een acuut gevaar oplevert voor de lokale samenleving. Dat is ook in onze gesprekken in het kader van het terugkeerbeleid met sommige landen aan de orde gekomen. Daarbij hebben wij gezegd dat wij ons gehouden achten om in ieder geval aan die landen waarvan wij weten dat er op een behoorlijke manier met mensen wordt omgegaan en waar mensen niet worden gefolterd, informatie te geven over wat er met betrokkene aan de hand is.

In de gevallen waarin wij overgaan tot het voortijdig beëindigen van de tbs moeten wij recht doen aan wat de rechter heeft uitgesproken, en dat is dat het niet iemand is die je zomaar weer op straat kunt zetten. Vandaar dat er in het wetsvoorstel de voorwaarde is neergelegd van een passende voorziening. Wat echter passend is, moet worden beoordeeld naar de omstandigheden, de eisen en het rechtsstelsel van het land van herkomst.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Ik kan mij goed voorstellen dat u moeilijk kunt zeggen hoe dat dan in elk land is, want daar zitten verschillen tussen. U hebt net aangegeven dat de diagnose daar wel een belangrijke rol in speelt. Ik ben een beetje bang dat de klinieken gaan tegenwerken en dat zij gaan zeggen: deze man kan echt niet uitgezet worden. Mijn concrete vraag is: betekent dit nu ook dat, als wij iemand willen uitzetten, die plek in de passende voorziening voor die persoon beschikbaar moet zijn op dat moment? Of gaat het er gewoon om dat er in het land in kwestie of misschien in het land daarnaast überhaupt een passende voorziening is? Kan dat dan ook bijvoorbeeld gewoon een psychiater zijn die op een of andere manier consultatie kan bieden in een gevangenis?

Minister **Hirsch Ballin**: Ja. Een: het is een verantwoordelijkheid van het land van herkomst. Daarom zei ik net ook dat wij niet een land van herkomst dat volgens de eisen en opvattingen van dat land op een correcte manier omgaat met dit soort situaties, verrassen met iemand die wordt uitgezet en die je eigenlijk geen dag in vrijheid mag laten rondlopen. Twee: het gaat niet om het plaatsen in een passende voorziening. Dat suggereert dat het een soort tbs-kliniek zou moeten zijn. Het kan ook betekenen – daarom gaf ik ook het voorbeeld van de medicamenteuze behandeling – dat de betrokkene wordt voorzien van wat er nodig is om te zeggen: zo kan het. Dus als er de neiging zou bestaan – wat een beetje de implicatie is van de vraag van mevrouw Joldersma – bij de behandelaars in onze tbs-inrichtingen om te zeggen: geen enkel land van herkomst heeft dat zo goed geregeld als de behandeling die wij hier bieden, dan is dat niet de toepassing van de wet die wij beogen. Wij zullen onze beslissing dan ook niet langs die maatstaf nemen.

De heer **De Roon** (PVV): Het treffen van de passende voorziening is inderdaad, dat ben ik met de minister eens, de verantwoordelijkheid van het land waar de persoon naartoe moet. Ik kreeg uit zijn antwoord op de vraag van mevrouw Joldersma echter de indruk dat hij de beoordeling of er sprake is van een passende voorziening toch wel in Nederlandse handen wil behouden. Waarom kunnen wij de vragen of er wel of niet een passende voorziening is, welke dat is en hoe die wordt toegepast, niet gewoon overlaten aan het land waar die persoon naartoe moet? Waarom kunnen wij die

Hirsch Ballin

bijsluiter die u net noemde niet een paar maanden van tevoren opsturen met de mededeling: hij komt over vier maanden, zorg ervoor dat je een passende voorziening hebt?

Minister **Hirsch Ballin**: Het antwoord op de vraag van de heer De Roon is eigenlijk al gegeven in de verduidelijking die ik net aan mevrouw Joldersma heb gegeven, maar ik wil in antwoord op de specifieke vraag wie dat beoordeelt, het volgende zeggen. Het criterium dat is voorzien in artikel 381a van het wetsvoorstel, is dat er een passende voorziening in het land van herkomst door de minister van Justitie moet zijn geregeld, gericht op in ieder geval vermindering van de stoornis en het daarmee samenhangende recidivegevaar. Waarom ligt deze verantwoordelijkheid toch hier bij de minister van Justitie? Dat is inderdaad niet om daar die passende voorziening aan te bieden of de treffen, maar wel om in zijn beslissing te verzekeren dat het is geregeld, dat te beoordelen, dat vast te stellen. Dat is omdat wij te maken hebben met de tenuitvoerlegging van een rechterlijke uitspraak. De rechter heeft uitgesproken dat er tbs moet zijn. Dan kunnen en behoren wij ons daaraan niet te onttrekken door het probleem bij wijze van spreken over de muur te gooien. Daarom houdt de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie van het land waar de straf is uitgesproken – het is dus hier mijn verantwoordelijkheid en die van de staatssecretaris van Justitie die met de uitvoering van deze wet is belast – in dat wordt vastgesteld dat dit is geregeld. De uitvoering is de verantwoordelijkheid van het land van herkomst. Zo is hier de verhouding tussen de verantwoordelijkheid die wij hebben voor het uitvoeren van rechterlijke uitspraken en die houdt daar op. Die verantwoordelijkheid houdt op het moment dat betrokkene de grens passeert.

De heer **De Roon** (PVV): In principe hebben wij toch in bijna alle gevallen te maken met volwaardige staten die gewoon in staat moeten worden geacht om passende voorzieningen te treffen, behalve misschien als wij over Somalië praten? Waarom kunnen wij niet uitgaan van het rechtsvermoeden dat een andere, volwaardige staat in staat is om een passende voorziening te treffen? Als de betreffende persoon vindt dat er geen passende voorziening wordt getroffen, laat hem dan maar bezwaar maken bij de rechter. Waarom moet u daar nu weer achteraan? Dat is toch overbodig werk?

Minister **Hirsch Ballin**: Ik heb de heer De Roon nog nooit in zo veel optimistische bewoordingen horen spreken over een veelheid van staten in andere regio's. De enige uitzondering die hij maakt, is Somalië. Ditmaal moet ik zeggen dat mijn wereldbeeld iets somberder is dan dat van hem.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik kom kort terug op de discussie die wij zojuist voerden over tbs'ers die na verlenging van hun behandelingsduur plotseling ongewenst verklaard worden. De minister zei net dat dit zeer onwaarschijnlijk is. Ik ken daarvan echter praktijkgevallen en ook de theorie schept die mogelijkheid. Ik heb de Vreemdelingencirculaire erbij gepakt. Ik citeer: "Terbeschikkingstelling op grond van artikel 37a van het Wetboek van Strafrecht, de tbs, kan leiden tot verblijfsbeëindiging. Indien een vreemdeling ter beschikking is gesteld, kan dit met zich meebrengen dat het verblijfs-

recht – nu komt het – eerst bij verlenging van de tbs met toepassing van de glijdende schaal wordt beëindigd." Ik kom nu terug op mijn oorspronkelijke stelling dat de tbs'er tijdens zijn behandeling plotseling bij verlenging geconfronteerd kan worden met een ongewenstverklaring. Op het moment dat de rechter een bepaalde gevangenisstraf uitspreekt en tbs en dus niet een ongewenstverklaring, kan dat plotseling door de lengte van de behandeling wel gebeuren. Ik zeg opnieuw dat het in dit geval niet gaat om een straf maar om een behandeling en verzoek de minister om hierover een uitspraak te doen. Vindt de minister het met mij ongewenst dat deze mensen ongewenst verklaard worden door de lengte van de behandeling en dus niet door de lengte van de strafduur en daarmee de ernst van het delict?

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw Van Velzen heeft gelijk dat die situatie zich bij verlenging kan voordoen. Ik denk dat wij het OM moeten vragen om er rekening mee te houden dat dat een beoordelingsmoment wordt bij de verlenging, in ieder geval ook bij de manier waarop de verlenging ten uitvoer wordt gelegd. Dat kan dus betekenen dat er voorafgaand aan de verlenging nog perspectief was op terugkeer in de samenleving, maar dat dit bij verlenging wegvalt. Dan wijzigt het perspectief dus. Dat is dan ook het gevolg van het feit dat de verlenging noodzakelijk is. Ik wil dus niet beweren dat dit zonder meer een onwenselijk gevolg is van deze systematiek. Het is dus inderdaad goed om dit bij verlenging onder ogen te zien. Wij zullen dit ook betrekken bij de nadere overweging ten aanzien van de glijdende schaal.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Concreet vraag ik de minister om de tijd die na verlenging van de tbs geldt, op te schorten als het gaat om die glijdende schaal. Het is immers een behandelmaatregel. Dat moeten wij dan ook zuiver houden. Dit is geen straf maar een behandelmaatregel. Die periode zou dus niet moeten meetellen. De minister schuift een en ander weer door naar de verdere toekomst, maar wij hebben het nu specifiek over deze groep. Wij kunnen deze kwestie vandaag gewoon met elkaar regelen.

Minister **Hirsch Ballin**: Het lijkt mij een beetje voorbarig om die zaak nu hier te regelen, want die heeft ook een andere kant. Ik begrijp dat mevrouw Van Velzen dit naar voren brengt uit het oogpunt van de rechtsbescherming voor ter beschikking gestelden, maar de andere kant van de zaak is dat er een ernstiger probleem ontstaat voor tbs'ers die in Nederland niet binnen de aanvankelijke termijn voldoende resocialiseerbaar blijken te zijn. Dan komt mogelijk op legitieme wijze de vraag aan de orde of dat niet moet leiden tot verblijfsbeëindiging. Het is naar mijn oordeel in ieder geval een vraag die meer raakt aan de kwestie van de glijdende schaal dan aan het voorliggende wetsvoorstel. Daarom geef ik er de voorkeur aan om deze kwestie te bespreken op het moment dat de Kamer ons standpunt kent over de glijdende schaal in plaats van op dit moment.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik niet. Daarom zal ik daarover straks een motie indienen.

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Mevrouw Azough

Hirsch Ballin

heeft nog gevraagd of een commissie kan worden ingesteld om te beoordelen wat een passende voorziening is. Tja, enigszins in het verlengde van de discussie die zojuist gevoerd is, denk ik dat wij de procedure wel erg verzwaren en eigenlijk een beetje in de andere richting sturen van wat zojuist door de collega's van mevrouw Azough is bepleit, om dat aan een commissie-oordeel te gaan binden. Ik heb al opgemerkt dat er in dat opzicht een verantwoordelijkheid ligt tot de grens in de beoordeling of in het land van herkomst een passende voorziening aanwezig is, geboden kan worden en geregeld kan worden. Ik zou daarin echter niet heel veel verder willen gaan. De gedachte van een commissie zou ik op dit moment dan ook niet willen omhelzen.

Het kan zijn dat bij de effecten van het wetsvoorstel op termijn dat wel aan de orde moet komen. Hierover ging ook een van de vragen van mevrouw Azough. Het lijkt mij een goede gedachte om over ongeveer vijf jaar te kijken hoe dit heeft uitgepakt. Daarbij kunnen wij ook deze kwestie van het beoordelen van de passende voorzieningen betrekken.

De heer Teeven heeft geïnformeerd hoe het zit met de noodzaak om de tbs tussentijds te beëindigen. Welnu, beëindiging van de tbs is op dit moment alleen mogelijk bij gelegenheid van de verlenging dan wel bij het hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank tot beëindiging van tbs. Als niet steeds moet worden gewacht tot de verlengingsdatum kan in de onderhandelingen met andere landen over een passende voorziening veel doeltreffender worden gehandeld. Wij zijn dan namelijk niet aan dat moment gebonden; het kan dus ook eerder zijn en het kan even na de verlenging. Die mogelijkheden zijn denkbaar. Wij kunnen beter op elkaar afstemmen het moment waarop tot verwijdering kan worden overgegaan en de duur van de terbeschikkingstelling. Dat dient ook het belang dat de betrokkene niet nodeloos lang blijft.

De heer **Teeven** (VVD): De minister heeft in zijn inleiding van zijn antwoord ook gezegd dat je ook het standpunt zou kunnen innemen dat hij inbreekt op een onherroepelijk rechterlijk vonnis en dat je op die manier de rechter toch kunt inschakelen bij de overweging om de tbs te beëindigen. Dat schept een mogelijkheid. De officier zou ook kunnen vorderen om de zaak na bijvoorbeeld al een jaar te bekijken, als je denkt dat je met zo iemand te maken hebt. De periodes zijn dan ook veel korter en dan houdt je de rechter in beeld.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik heb net in antwoord op vragen van mevrouw Van Velzen gezegd dat het niet uitgesloten is dat dit aan de orde komt bij de verlengingsbeschikking. De verlengingsprocedure heeft echter een ander doel, als het ware een andere routine. Het gaat om een beoordeling die primair gericht is op de mate waarin men is gevorderd met de behandeling van de betrokkene. Door die twee aspecten structureel aan elkaar te gaan binden, ontstaat een menging van verschillende typen beoordeling. Ik heb dit punt zojuist van de andere kant benaderd; dat is trouwens ook de benadering van het wetsvoorstel, en wel dat het uitgangspunt is en blijft dat, als de rechter tbs uitspreekt, tbs moet worden uitgevoerd. Wij creëren evenwel een extra mogelijkheid tot beëindiging indien een passende voorziening is geregeld in het land van herkomst. Ik denk dat dit in verhouding tot de uitspraak van de rechter,

waarbij de maatregel is opgelegd, het meest zuiver is. Dit is dus de reden. Ik erken uiteraard dat dit ook op een andere manier georganiseerd kan worden, maar dat heeft weer een heel andere complexiteit dan de keuze die in het wetsvoorstel is gemaakt. Je moet dan namelijk een soort gemengde verlengings- dan wel overdracht/ uitzettingsprocedure in het leven roepen.

De heer **Teeven** (VVD): De Raad van State heeft daar natuurlijk ook naar gekeken en die heeft gezien het geringe kwantitatieve belang de minister geadviseerd om dit wetsvoorstel niet naar de Kamer te sturen, omdat er weinig van die gevallen zullen zijn. Dat hebben wij hier vandaag ook geconstateerd; van de 26 zal het om een aantal gaan. Dat zou een reden kunnen zijn om die wat ingewikkelder procedure wél te kiezen.

Minister **Hirsch Ballin**: Dan maken wij het wel ingewikkelder voor een beperkt aantal gevallen. Dat is het nadeel. In het nader rapport naar aanleiding van het advies van de Raad van State hebben wij ook duidelijk aangegeven dat, ook al gaat het om een overzienbaar aantal gevallen, dit niet betekent dat het onbelangrijk is en dat wij daarom in de huidige situatie moeten berusten. Het was trouwens ook bij alles wat wij hebben gedaan in de voorbereiding van dit wetsvoorstel, een breed gedeelde opvatting in deze Kamer dat het gaat om enkele tientallen. In de praktijk van het leven betekent dit niet dat het om onbelangrijke, gevaarlose situaties gaat.

Voorzitter. De heer De Roon heeft gevraagd om de illegalen voor het uitzitten van een gevangenisstraf direct uit te zetten. Deze vraag raakt de kwestie van de glijdende schaal enzovoorts. Ik ben al ingegaan op het stadium van de beoordeling daarvan. Hierover zal de Kamer een brief bereiken die nu door de staatssecretaris en mij wordt voorbereid.

Ten slotte ga ik in op het amendement van de heer Teeven. De bedoeling van de heer Teeven is dat het OM altijd een vordering tot hervatting van de dwangverpleging dient in te stellen. De in het wetsvoorstel voorgestelde structuur, waarbij het niet altijd hoeft maar wel in de regel en vaak, spoort met het huidige stelsel van de terbeschikkingstelling. Dat blijkt ook uit de benadering van het Openbaar Ministerie. Ik vind het wenselijk dat het OM enige mate van beleidsruimte houdt. Ik denk daarbij aan de gevallen waarbij het OM een vordering bij voorbaat kansloos acht. Wij moeten het OM geen zinloos werk laten doen; de heer Teeven is dat gewoonlijk met mij eens. Bij een kansloze vordering zou het bijvoorbeeld kunnen gaan om een terbeschikkinggestelde die na vele jaren terugkeert naar Nederland terwijl hij in het land van herkomst goed behandeld is. Daardoor is eigenlijk aan het doel van de terbeschikkingstelling voldaan, terwijl hij niet uit Nederland verwijderd kan worden of zelfs wellicht aanspraak heeft op rechtmatig verblijf. Men kan zich dit soort situaties voorstellen, ook al komen ze niet heel vaak voor. Mijn opvatting is dat wij dan niet verplicht moeten zijn om de hele procedure met de rapportage pro Justitia te volgen.

Dat neemt niet weg dat ik, om tegemoet te komen aan de zorgen van de heer Teeven, graag wil toezeggen, het Openbaar Ministerie te vragen om de Aanwijzing tbs bij vreemdelingen op dit punt aan te vullen, zodat wij in de praktijk zo dicht mogelijk komen bij de situatie die de heer Teeven met zijn amendement wil bereiken.

Hirsch Ballin

De heer **Teeven** (VVD): Wij hebben deze zomer een situatie gehad – ik hoef het niet allemaal met naam en toenaam te herhalen – waarbij de minister, zoals hij ook heeft toegegeven, liever had gezien dat de beleidsvrijheid op zijn departement anders werd gebruikt. Dat was een totaal andere situatie, maar net als bij dit wetsvoorstel ging het om het “inbreken” op een onherroepelijk rechterlijk vonnis. Dat doen wij een eerste maal op het moment dat wij uitzetten, en dat doet de minister nu een tweede maal door de beslissing om de vordering niet te doen bij het Openbaar Ministerie te laten liggen, of in het verlengde daarvan misschien wel bij zijn departement. Ik denk dat het in een rechtsstaat heel verstandig is om te zeggen: dat doen wij wél. Dat is heel principieel zo; en zo ken ik deze minister. Bovendien gaat het slechts om een zeer gering aantal gevallen, zoals de minister zelf aangeeft. Als het om een zo gering aantal gevallen gaat – het zal de tien niet halen – en als de minister dit wetsvoorstel zo belangrijk vindt, dan zou hij moeten zeggen dat wij het in dat beperkte aantal gevallen gewoon wel moeten doen. Wij leggen het gewoon aan de rechter voor. Dat is geen overbodig werk. De rechter heeft er ooit wat van gevonden, en dat gaan wij nog een keer bepalen. Dit is een van de redenen waarom de minister zegt dat er na het verstrijken van de termijn van drie jaar een nieuwe rapportage moet komen als wij wel een vordering doen. Wees dan consequent en leg alle zaken aan de rechter voor. Dat is wat ik de minister vraag.

Minister **Hirsch Ballin**: De heer Teeven formuleert zijn vraag op haast onweerstaanbare wijze. Laat ik er toch twee overwegingen bij leggen. De ene is dat de vergelijking met het geval waarop hij doelt, om een paar redenen niet opgaat. Het betreft iemand die Nederlander is, en het betreft een situatie waarin ons beleid, zoals het is neergelegd in de beleidslijnen die thans worden gehanteerd, een ander is dan in de situatie die zich destijds heeft voorgedaan. De andere reden waarom het ook zonder dit amendement kan, is dat de aanwijzing van het OM, zoals ik net zei, wat mij betreft op dit punt verder kan worden aangescherpt. Wij staan op dit punt dus zeker niet lijnrecht tegenover elkaar, maar ik denk dat het goed kan met een aanwijzing van het OM.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn. Ik neem aan dat wij meteen kunnen doorgaan met de tweede termijn. Dat gaan wij met enige snelheid doen. Gezien de drukke agenda hoop ik dat wij dit debat voor half zes kunnen afronden. Graag vraag ik daarvoor de medewerking van de leden.

□

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Voorzitter. Ik ben blij dat de minister al meteen erkend heeft dat dit wetsvoorstel niet alle problemen oplost. Dat gezegd hebbende, heb ik daar geen vrede mee. Ik vind namelijk dat wij de problemen wél moeten oplossen, specifiek voor de groep die in een tbs-kliniek zit en langdurig niet-uitzetbaar blijkt te zijn, en dus zonder enig perspectief op een heel dure behandelplaats zit. Wij vinden dat onmenselijk en dus ook onwenselijk. Speciaal aan mevrouw Bouwmeester van de Partij van de Arbeid wil ik mijn voorstel nog één keer uitleggen. Mijn voorstel is om aan iemand die niet uitzetbaar is een tijdelijke verblijfsvergunning te geven,

zodat zo iemand verantwoord op verlof kan en je kunt beoordelen of hij al uitbehandeld is. Anders dan mevrouw Bouwmeester mij zojuist in haar termijn in mijn schoenen schoof, stel ik dus niet voor om gevaarlijke criminelen te belonen. Ook stel ik niet voor om gevaarlijke criminelen de straat op te sturen. Mijn voorstel is om tbs'ers te behandelen, niet om ze uitzichtloos in een kliniek op te sluiten. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat in tbs-klinieken een beperkt aantal vreemdelingen zit dat illegaal verblijft of ongewenst is verklaard in Nederland en dat niet kan worden uitgezet naar het land van herkomst;

constaterende dat de voorliggende wetswijziging geen oplossing zal bieden voor dit probleem omdat er altijd een groep zal blijven die niet uitgezet kan worden;

constaterende dat deze vreemdelingen nooit op (begeleid) verlof kunnen en daarmee geen kans hebben te resocialiseren, waardoor de tbs-maatregel nooit kan worden opgeheven;

van oordeel dat het niet opheffen van de tbs-maatregel omdat iemand ongewenst is verklaard of illegaal verblijft in Nederland, ongewenst en inhumain is;

overwegende dat de oplossing gelegen zou kunnen zijn in het bieden van een tijdelijke verblijfsvergunning, waardoor ook deze vreemdelingen op verlof kunnen;

verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk met een oplossing te komen voor deze groep mensen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Velzen en Azough. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 8 (31552).

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Verder ben ik er blij mee dat de minister in tweede termijn terugkwam op zijn eerder geuite stelling. Hij erkende met mij dat tbs'ers bij verlenging van hun behandeluur wel degelijk geconfronteerd kunnen worden met een ongewenstverklaring door de glijdende schaal. Maar anders dan de minister, die er niet over wil praten en het vooruitschuift naar het moment in de toekomst waarop het kabinet met zijn standpunt komt, wil ik het wel nu regelen. Ik leef niet graag met de constatering dat we niet alle problemen oplossen. Laten we daarom heel goed kijken naar het voorstel van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, die met mij pleit voor opschorten. Daarom dien ik de volgende motie in.

Van Velzen

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat vreemdelingen die tbs opgelegd hebben gekregen gedurende hun verblijf in de tbs-inrichting ongewenst kunnen worden verklaard door toepassing van de zogeheten glijdende schaal, omdat de tijd die moet worden doorgebracht in de tbs-kliniek niet op voorhand vaststaat;

overwegende dat de uiteindelijke duur van de tbs-maatregel op zichzelf weinig zegt over de ernst van de inbreuk op de openbare orde door het gepleegde strafbare feit en dat het dus ongepast is, de uiteindelijke duur in de tbs-kliniek of de tijd die is doorgebracht als tbs-passant mee te wegen in de glijdende schaal;

verzoekt de regering, de glijdende schaal die wordt gebruikt om over te gaan tot het ongewenst verklaren van vreemdelingen zo aan te passen dat de tijd die wordt doorgebracht na verlenging van tbs of als tbs-passant niet wordt meegeteld,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Velzen en Azough. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 9 (31552).

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Mijn rest nog één concrete vraag. Dat wil zeggen: ik herhaal een concrete vraag uit mijn eerste termijn. De minister is daar namelijk niet op ingegaan. Wij hebben een interessante discussie gevoerd over de vraag wat gepaste zorg is in het land van herkomst, wanneer vreemdelingen uitgezet worden. Dit is een theoretische discussie. Ik heb de minister twee casussen voorgelegd.

De eerste casus betreft de persoon die naar België werd uitgezet en in plaats van een passende behandeling daar 22 uur per dag naar het plafond en de muren zat te staren. Ik wil graag concreet van de minister horen of hij dit wenselijk vindt. Als hij dit niet wenselijk vindt, maakt dit wetsvoorstel dat onmogelijk?

De tweede casus die ik de minister heb voorgelegd, komt uit de schriftelijke behandeling van de wet door de minister. Dit betreft het geval van de meneer die werd uitgezet naar Irak. Toen bleek dat in Irak compleet geen passende behandeling of passende zorg beschikbaar was. De meneer moest daarvoor naar een land verder gaan. Ik weet overigens niet zeker of het een meneer was. Maar goed, het was een tbs'er. Ik vraag mij af of, nu er in dit wetsvoorstel wordt gesproken over passende zorg, de minister het met mij eens is dat passende zorg niet is dat iemand wordt uitgezet naar een land waar geen passende zorg beschikbaar is. Ik zou graag willen dat de minister op deze twee casussen concreet ingaat.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Kan mevrouw Van Velzen nog eens zeggen waarom zij bezwaren heeft tegen deze twee voorbeelden? Ik zie deze bezwaren niet zo. Ik zie er juist een bezwaar in dat de minister te veel verantwoor-

delijkheid neemt. Wil mevrouw Van Velzen dat de minister alles gaat regelen? Het is toch prima als een passende voorziening niet in het land van herkomst beschikbaar is, maar wel in het land ernaast en dat de tbs'er daar terecht komt?

Mevrouw **Van Velzen** (SP): We hebben het over gevaarlijke mensen. Ik snap niet dat je die uitzet naar een land waar niets is. Die man heeft geen gevangenisstraf en wordt niet behandeld. We schuiven het gewoon af. Dat is een beetje wat de heer De Roon bepleit: als ze het land maar uit zijn, hebben wij geen enkele verantwoordelijkheid meer. Volgens mij hebben wij die verantwoordelijkheid wel. Wij zetten namelijk iemand uit. Als er in de casus van Irak geen zorg beschikbaar is, had deze man nooit naar Irak uitgezet mogen worden. Er had een regeling getroffen moeten worden, zodat hij meteen naar een buurland had kunnen gaan waar hij wel behandeld kan worden. Anders blijft zo iemand al die tijd op straat of bij familie en kan hij dus een nieuw delict plegen. We moeten er niet voor pleiten om niet meer over de grens te kijken en ons te verschuilen achter de dijken en duinen. We moeten niet denken dat we geen enkele verantwoordelijkheid hebben als iemand wordt uitgezet. Zo wil ik niet redeneren. Ik denk dat daar een fout is gemaakt.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Mevrouw Van Velzen ridiculiseert het nu. Dat vind ik jammer. Zij doet net of de voorzieningen in België zo slecht zijn. In België heerst een bepaald regime. Waarom moet zij dan oordelen dat dit niet goed is en het een graadje hoger of anders moet? Dat snap ik niet.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Ik snap niet waarom mevrouw Joldersma zegt dat ik ridiculiseer. Ik leg gewoon de casus van Irak uit. Het valt mij wel op dat mevrouw Joldersma opeens naar een andere situatie gaat. Ik geef een uitleg over Irak. Is zij het met mij eens dat wij geen mensen moeten uitzetten naar landen waar zij vrij op straat kunnen rondlopen, terwijl wij juist met alle rapportages van Pro Justitia, met al onze deskundigheid, hebben bepaald dat de personen in kwestie gevaarlijk zijn? Dan kan mevrouw Joldersma toch niet zeggen: zo'n man zetten we onder begeleiding op een vliegtuig en dan zoeken ze het daar maar uit? We kunnen het gevaar dat zo'n persoon vormt toch niet afschuiven op een andere maatschappij? Ik denk dat wij heel geciviliseerd bezig zijn door daarover te overleggen. Ik vind het heel goed dat de minister van Justitie wil regelen dat we uitzetten naar een land waar in ieder geval iets van passende zorg wordt geboden. In dit geval was die passende zorg er echter niet. Uiteindelijk is het allemaal goed gekomen en is er niets gebeurd, maar ik vraag mij af of wij zulke situaties met dit wetsvoorstel zullen voorkomen.

Mevrouw **Joldersma** (CDA): Mevrouw Van Velzen vraagt mij om een reactie, maar het gaat erom dat zij een andere definitie heeft van het begrip "passende zorg". Ik vind dat de minister juist heel veel verantwoordelijkheid neemt voor een aantal gevallen. Mevrouw Van Velzen wil echter de criteria van passende zorg nog een graadje hoger leggen.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Als voor mevrouw Jolder-

Van Velzen

sma "passende zorg" betekent dat we iemand kunnen uitzetten naar een land waar helemaal niets wordt geboden, hoef je natuurlijk weinig criteria te formuleren. Dan ga je echt naar het nulpunt toe. Ik zie hier een verschil van mening tussen mevrouw Joldersma en mijzelf. Ik denk dat passende zorg elders vrijwel nooit zal kunnen voldoen aan de maatstaven die wij in Nederland hebben, omdat wij op dit vlak vooroplopen. Deze twee casussen geven echter aan dat de kloof wel enorm groot is en, wat mij betreft, niet noodzakelijk. Het is voor rekening van mevrouw Joldersma dat zij mij hier neerzet alsof ik iets verkeerd zeg. Volgens mij zijn we het met elkaar eens dat er passende zorg geboden moet worden. Geen zorg kan nooit passende zorg zijn.

De **voorzitter**: Ik heb begrepen dat mevrouw Bouwmeester en mevrouw Joldersma afzien van een tweede termijn. Het woord is daarmee aan mevrouw Azough, namens de fractie van GroenLinks.

□

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Voorzitter. Ik zal het kort houden, want er is al heel veel gezegd en het gaat vooral om de beantwoording door de minister.

Het wetsvoorstel dat vandaag voorligt, komt sympathiek over maar ook heel klein. Het zal zeker een kleine verbetering van de huidige situatie opleveren, maar de vraag is of het zal leiden tot significant meer uitzettingen van illegalen in tbs. De vraag is dus hoe groot de verbetering zal zijn. Kan de minister daarover iets zeggen? Wat verwacht hij in de komende jaren te bereiken op het gebied van uitzettingen? Kan hij iets zeggen over de aantallen en de inzet?

De volgende vraag ik aan de minister wil voorleggen is er een die hij in eerste termijn nog niet heeft beantwoord. Kan hij iets zeggen over de stand van zaken van het overleg, dan wel de onderhandelingen, met de landen van herkomst waar de illegalen die nu in tbs-klinieken verblijven naartoe zouden moeten? Daar zijn we namelijk van afhankelijk. Dit is bij alle aspecten van de uitzetting een enorm knelpunt. Voor deze groep van ernstig gestoorde, criminele illegalen zal het niet veel makkelijker zijn. Integendeel. Ik hoor dus graag wat de stand van zaken is van het overleg met de landen van herkomst.

Tot slot heb ik in eerste termijn gezegd dat mijn fractie wel iets ziet in het voorstel om een adviescommissie in te stellen voor dit soort gevallen, juist omdat het om heel specifieke gevallen en heel specifieke mensen gaat. Ik heb echter begrepen dat er zowel bij de minister als in de Kamer weinig draagvlak is voor dit voorstel. Mijn fractie is bang dat er een vergelijkbare situatie zal ontstaan als in het geval van asielzoekers die teruggestuurd worden. Bureau Medische Advisering doet dan weliswaar onderzoek, maar dit is vooral een papieren onderzoek. "Is er sprake van iets wat lijkt op de zorg die deze mensen nodig hebben? Oké, het bestaat ergens op papier in dat land. Ze kunnen dus worden uitgezet." Dat lijkt de praktijk te zijn bij het BMA. Dat zou niet de praktijk moeten zijn, want het betreft ernstig gestoorde en soms zeer gevaarlijke mensen. Zoals wij niet het risico willen lopen dat deze mensen onschuldige slachtoffers in Nederland maken, zouden wij absoluut niet moeten willen dat deze mensen slachtoffers maken in hun landen van herkomst.

□

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie vindt met mevrouw Azough dat dit wetsvoorstel een oplossing is voor een klein maar niet onbelangrijk probleem. Wij denken dat een aantal zaken op deze manier kan worden opgelost en dat mensen naar het buitenland kunnen worden uitgezet, maar het moet geen loterij worden zonder nielen. Als mensen de voorwaarden van lid 3 van artikel 38I, a overtreden en terugkeren naar Nederland, dan moet de tbs herleven, tenzij de rechter die daarover geoordeeld heeft, anders beslist. Dat moet aan de wetgever worden gelaten, omdat er al sprake is van een behoorlijke inbreuk op het onherroepelijk rechterlijk vonnis. Er moet een stevige veiligheidsklep op zitten, niet met een richtlijn via een aanwijzing aan het Openbaar Ministerie, maar via een formele wet. Ik handhaaf daarom mijn amendement.

□

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. De betogen van mevrouw Van Velzen en mevrouw Azough tenderen naar niet te snel loslaten van wat de tbs te betekenen heeft voor de betrokken veroordeelde. De leden zullen er niet aan twijfelen hoe belangrijk en waardevol ik het systeem van terbeschikkingstelling vind, maar wij moeten ons niet vertillen. Dat is de achterliggende gedachte van dit wetsvoorstel. Wij moeten ons niet vertillen aan het willen toepassen van de tbs, helemaal zoals die is opgezet voor mensen van wie we hopen dat behandeling en resocialisatie mogelijk is met het oog op terugkeer in de Nederlandse samenleving, terwijl het perspectief op terugkeer in de Nederlandse samenleving juist ontbreekt, omdat men illegaal is of met toepassing van de glijdende schaal ongewenst zal moeten worden verklaard.

Het risico dat wij ons vertillen dreigt als je ook de consequenties zou moeten aanvaarden van de tbs. Een van de consequenties is tenslotte dat je verlof geeft als de behandeling daaraan toe is, maar dan verlof in de Nederlandse samenleving en niet in de samenleving waarin men na verwijdering het leven zal moeten voortzetten. Daarom houd ik afstand van dit element in de betooglijn van mevrouw Van Velzen en mevrouw Azough. Ik wil de tegenstelling niet nodeloos aanscherpen, maar ik denk dat sprake is van een zeker verschil in benadering.

Dat klinkt ook door in wat mevrouw Van Velzen zojuist zei over passende zorg. In het wetsvoorstel wordt uitgegaan van een passende voorziening. Dat betekent dat de manier waarop het land van herkomst daarin wil voorzien, wel degelijk kan worden ingericht naar de opvattingen van dat land. Wij kunnen en willen niet verwijderen als er een met artikel 3 EVRM strijdige situatie ontstaat. Dat is vast beleid. We willen en kunnen niet anders. Wat mij betreft vallen die twee samen. Wij houden ons uit volle overtuiging aan het EVRM. Echter, als zich zo'n situatie niet voordoet, dan moeten we ook niet ons model van passende zorg willen opleggen aan andere landen. Dan moet het gaan om een passende voorziening. Zo staat het in het wetsvoorstel. Als wij nu in concreto gaan bespreken of België en Irak zo'n passende voorziening kunnen bieden – voor België is het antwoord zonder twijfel ja – dan zouden wij ons een soort concrete gevalsbeoordeling aanmeten waarvoor het wetgevingsproces niet geschikt is.

Hirsch Ballin

Voor beide moties van mevrouw Van Velzen geldt dat ik aanvaarding ervan ontraad. De motie over het bieden van een tijdelijke verblijfsvergunning, waardoor deze vreemdelingen op verlof kunnen, is contrair aan de opzet van het wetsvoorstel. Wij hebben te maken met mensen voor wie verlof in Nederland niet doelmatig is. Het lijkt mij dan ook niet de goede weg om dit bij wijze van experiment toch te doen. Met het wetsvoorstel zijn wij een andere richting ingeslagen.

Ik kom op de motie over het niet meetellen van de tijd die wordt doorgebracht na verlenging van tbs of als tbs-passant. Ik heb al enkele overwegingen gegeven waarom dat misschien toch niet de enig mogelijke benadering is. Wij moeten ons ook realiseren dat tbs als het ware een maatregel is met een duur op maat. Als blijkt dat de maat beperkt kan zijn, kan daaruit worden afgeleid dat er ook geen reden is om veel zwaarder mee te tellen dan bij een gevangenisstraf. Als verlenging echter nodig is, dan hebben wij toch te maken met iets ernstigers. Het is dan niet bij voorbaat onder alle omstandigheden onlogisch dat dit effect heeft op de glijdende schaal. Wat er ook van zij, deze motie raakt een materie waarover wij in het najaar zullen spreken. Ik ontraad dan ook aanvaarding ervan. Misschien heeft mevrouw Van Velzen de behoefte om dit punt weer op te brengen als in het najaar de notitie over de glijdende schaal de Kamer bereikt.

Mevrouw Azough heeft gevraagd naar de stand van zaken van het overleg met landen van herkomst. De tbs-kliniek Veldzicht voert gesprekken met relevante landen van herkomst. Het is praktisch dat deze situaties zijn gebundeld. Er wordt door de Dienst Terugkeer en Vertrek van ons ministerie per persoon een casemanager toegewezen, die zich inspant voor het vinden van een passende voorziening in het land van herkomst. Dat lijkt mij geheel adequaat ten opzichte van de doelstellingen van ons beleid en van dit wetsvoorstel.

Wij willen niet dat er onschuldige slachtoffers vallen in landen van herkomst. Daarom hebben wij voor deze benadering gekozen. Het enige alternatief voor illegalen zou zijn: hier longstay zonder verlof, voor altijd. Ik denk dat wij de goede middenweg hebben gevonden door te stellen dat beëindiging van tbs mogelijk is, maar dan moet er wel een passende voorziening zijn geregeld.

Ik heb in eerste aanleg al mijn oordeel over het amendement van de heer Teeven gegeven. Ik begrijp de doelstelling ervan, maar ik herhaal mijn verzekering dat wij daar via een beleidslijn van het Openbaar Ministerie maximaal aan tegemoet willen komen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Aanstaande dinsdag zal over het wetsvoorstel worden gestemd.

De vergadering wordt van 16.55 uur tot 18.30 uur geschorst.

Voorzitter: Van Gent

Aan de orde is het **spoeeddebat** over **de gebeurtenissen omtrent de basisschool As Siddieq**.

De **voorzitter**: Zoals u weet, worden bij een spoeddebat altijd strikte spreektijden gehanteerd. Daar zal ik mij ook aan houden, omdat na dit spoeddebat nog een ander plenair debat zal plaatsvinden. Ik heet natuurlijk de staatssecretaris van harte welkom.

□

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Als je op de As Siddieq een bloem tekent, krijg je straf, want het steeltje lijkt te veel op het christelijke kruis. Een uitgestoken hand van een niet-moslim wordt niet beantwoord. Niet-islamitische personeelsleden moeten een hoofddoek op en ze moeten vertellen dat het christendom wordt afgeschaft. Er wordt elke dag gebeden voor de ondergang van het christendom. Joden zijn vertoornen en christenen dwalen. Andersdenkenden zijn ongelovigen en daar ga je niet mee om. Er zijn aparte eetruimten voor niet-moslims. Instrumentale muziek is verboden en afbeeldingen van mensen en dieren zijn niet toegestaan. Er wordt niet gesproken over Nederlandse feestdagen. De lerares die met kerst grachtenhuisjes met lichtjes in de klas zet, wordt ontslagen en "osewiesewose wiesewalla kristalla" zingen mag niet, omdat het woord "Allah" erin voorkomt. Dat zijn bevindingen van mensen die op de school hebben gewerkt. Die school is eigenlijk een fabriek die orthodoxe moslims produceert. Er is nu ook een vernietigend rapport van de onderwijsinspectie. Conclusies: locatie De Baarsjes I zwak, locatie De Baarsjes II zwak, locatie Zeeburg zwak en locatie Noord zwak. Beroerd onderwijs plus geen bijdrage aan actief burgerschap en sociale integratie. Dat zijn niet voor niets wettelijke vereisten. Nu blijkt ook nog eens dat er geen jaarverslag 2008 is ingeleverd.

Je zou verwachten dat de staatssecretaris deze school, waar seksepartheid heerst en waar leerlingen worden opgezet tegen Nederland, tegen joden en tegen christenen, onmiddellijk sluit. Maar wat doet het kabinet? De As Siddieq wordt gehonoreerd met de handhaving van liefst 95% van zijn toch al ruime budget. Kijk, dat moet je in Nederland blijikbaar doen om elk jaar meer dan 4 mln. op je girorekening geparkeerd te krijgen. De afdeling pappen en nathouden is het parlementaire jaar goed begonnen. Op 1 maart gaat de staatssecretaris misschien weer 5% korten en daarna misschien wel weer 5%. Slappe hap.

Ik heb een paar vragen. Bestuurslid El Shershaby van As Siddieq verklaarde in 2002: Ja, wij krijgen geld uit Saudi-Arabië en uit Koeweit, wat is daar mis mee? Volgens deze voormalige shoarmaverkoper uit De Pijp krijgt hij dus geld uit het buitenland. Kan de staatssecretaris uitsluiten dat de 5% gewoon wordt bijgepast door kapitaalcrachtige aanhangers van Allah uit het buitenland? Waarom mag As Siddieq maar liefst 95% houden van het geld dat de Nederlandse belastingbetaler naar deze haathut stuurt? Waarom worden echte maatregelen steeds maar weer uitgesteld? De hersenspoelingen gaan maar door en de geestelijke mishandelingen evenzeer.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat is een duidelijk verhaal. Ik las dat de Kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders in 2003 al aandrongen op sluiting van deze school. Ik heb